

nr44, september 2022

HILVERSUM 3

PERIODIEK van en voor LUDGERIANEN - op initiatief van LICHTING '62-'67

mailadres: redactie@postvakh3.nl

website: www.postvakh3.nl

REDACTIE (lichting 62-67)

- **Ton Boogmans:** redacteur
- **Herman Jansen:** redacteur
- **Frits Le Roux:** redacteur, website
- **Harrie de Valk:** lay-out, eindredacteur

MEDEWERKERS

1. **Jos Bus** (63-66)
2. **Gijs Eijsink** (61-66)
3. **Hans Heemskerk** (65-70)
4. **Wim Koppen** (64-69)
5. **Gerard Kosse** (62-67)
6. **Rien Overvelde** (59-64)
7. **Matthieu Robeerst** (62-67)
8. **Henk Ruijter** (63-68)
9. **Alowie Stijnenbosch** (64-69)
10. **Jan Verheijen** (63-68)
11. **Herman Verweij** (61-66)
12. **Hans Wentink** (59-64)
13. **Hans de Winther** (61-66)
14. **Hans Wynants** (59-64)

Redactieadres:

**Wethouder Peetershof 9
5665 SG Geldrop
devalkharrie@gmail.com**

INHOUDSOPGAVE

Ctrl + klikken op onderstreepte woord voor directe koppeling!

- Blz. 1: Colofon
- Blz. 2: Inhoudsopgave
- Blz. 3: Van de eindredacteur

THEMADEEL

- Blz. 3: **Harrie de Valk:** Gedachten van een ADD-er.
  - Blz. 6: **Gerard Kosse:** Excursie in het mechaniek van gedachten
  - Blz.10: **Frits Le Roux:** Gedachten (poëzie)
  - Blz.12: **Hans Heemskerk:** Soms komen gedachten zo maar naar boven.
  - Blz.13: **Alowie Stijnenboch:** Gedachten, geschiedenis en stadsrechten.
  - Blz.18: **Ton Boogmans:** A Dirty mind is a joy forever.
  - Blz.20: **Herman Jansen:** Generaties en hun gedachten.
  - Blz.22: **Rien Overvelde:** Wees mij gedachtig.
-
- Blz.24: **Harrie de Valk:** Persoonlijk als zodanig ....., What's in a name?
  - Blz.27: **Herman Verweij:** Het motortje van je geheugen (poëzie).
  - Blz.28: **Ted Schilder:** Hommeles op de Ped. Academie Ludgerus.
  - Blz.36: **Henk Ruijter:** Overleg met hyena's.
  - Blz.38: **Jan Verheijen:** Trek eens aan de vinger.
  - Blz.40: **Herman Thomas:** Voorgeschiedenis
  - Blz.43: **Jos Bus:** Bericht uit de Provence (14)
  - Blz.47: **Hans Wynants:** Andere Tijden
  - Blz.48: **Wim Overkamp:** Mijn jaren in Hilversum
  - Blz.55: **Frits Le Roux:** Kill de Kerstman, vervolgverhaal afl. 8
  - Blz.59: **Redactie:** Korte Berichten
  - Blz.61: Slotpagina.

Ctrl + klikken op onderstreepte woord voor directe koppeling!

Beste Ludgerianen,

Omdat de periodiek deze keer al lang genoeg is, zal ik mijn redactionele bijdrage zo kort mogelijk houden. De omvang van deze Hilversum 3 is niet alleen groter dan ooit, maar ook het niveau van de aangeleverde artikelen wordt allengs hoger. Het is deze keer voor mij dan ook haast ondoenlijk om er artikelen uit te lichten om bij jullie aan te bevelen. De enige aanbeveling die ik kan geven is eigenlijk: Lees de uitermate gevarieerde en boeiende inhoud zorgvuldig en oordeel zelf. Deze editie bevat zeker een aantal intrigerende artikelen. Ook al zal er bij onze 260 lezers een grote variatie aan persoonlijke interesses bestaan, ik ben ervan overtuigd dat iedereen in dit nummer meerdere artikelen van zijn gading zal kunnen aantreffen.

Wat mij ook verheugt is dat er in elke editie steeds ook bijdragen binnenkomen van andere, nieuwe inzenders, terwijl het enthousiasme van onze vaste medewerkers onverminderd hoog blijft. Als deze betrokkenheid beklijft, zullen we daar nog lang genoeg aan kunnen beleven.

In Oekraïne keren de kansen. Laten we hopen dat dit geen escalatie van het conflict veroorzaakt en dat Poetin, nu ook de Russen zélf zich gaan roeren, als een kat in het nauw geen rare sprongen gaat maken. Dat wens ik ons allen toe, inclusief een mooie herfst!

THEMADEEL

harrie de valk (62-67)

GEDACHTEN van een **ADD'er**

In het verleden heb ik jullie al eens vaker lastiggevallen met mijn denkwereld. Als ADD'er stroomt mijn hoofd nl. voortdurend over van gedachten. Nu eens is het een warboel, dan weer verlopen mijn denkbeelden heel geordend en logisch. Soms zijn ze volledig onzinnig, dan weer briljant. Ik heb daar geen controle over. Die gedachten komen en gaan op elk willekeurig moment en hebben betrekking op de meest uiteenlopende onderwerpen. Vaak is er een aanleiding, doordat personen, gebeurtenissen of voorwerpen in mijn omgeving me aan het denken

zetten. Maar dat is niet per se noodzakelijk. Er kunnen ook zomaar uit het niets invallen of gedachten bij mij opkomen. Regelmatig denk ik bij mezelf: "Hoe kóm ik erop?"

In gezelschap maak ik af en toe een afwezige indruk. Dat is geen gebrek aan interesse, maar een goede gedachte kan mij zo bezighouden dat ik mij daar helemaal in verlies en ik mijn grip op de realiteit van het moment kwijtraak. Soms is dat voor een korte periode, maar ik kan ook voor een langere tijd wegzinken. Ik heb gemerkt dat dit soort gedrag mij vooral overkomt, wanneer ik onvoldoende geboeid word door mijn omgeving en de prikkels niet sterk genoeg om mij alert te houden. Tijdens niet al te spannende lange fiets- of wandeltochten produceert mijn brein intrigerende hersenspinsels. Onder verre autoritten of langdurige saaie verjaarspartijtjes overvallen mij buitensporige fantasieën. Gedurende de veelvuldige en ellenlange vergaderingen tijdens mijn onderwijsloopbaan produceerde mijn afdwalend hersenwerk regelmatig lumineuze invallen. En dan wil ik het nog niet eens hebben over de spannende denkbeelden die mij soms overvallen tijdens mijn verblijf in de echtelijke sponde.

In eerdere publicaties produceerde ik al eens voorbeelden ter verduidelijking van mijn overdadige gedachtenwereld. Ik schroom niet er hier één van te herhalen, omdat het zo mooi past in het thema wat nu aan de orde is en omdat het zo fraai aantoont hoezeer mijn doordraaiende gedachten ene keer zinnig zijn en dan weer volledig kunnen ontsporen:

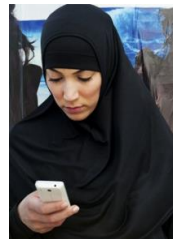
Plaats van handeling is de fitnesszaal met daarin een aantal fors uit de kluiten gewassen folter-

werktuigen waarvan deze martelkamer in ruime mate voorzien is. Zoals gewoonlijk peiger ik mij vruchteloos af. Het is grotendeels verspilde energie want onderzoek heeft aangetoond dat driekwart van de fitnessgangers nauwelijks enige vooruitgang boekt in zijn hulpeloze zoektocht naar meer spieren, een betere conditie of minder kilo's. Ik vorm daarop geen uitzondering. Maar in zo'n si-

tuaat komen mijn gedachten juist in volle hevigheid opzetten. Al die nutteloos opgewekte energie moet toch zinvoller gebruikt kunnen worden dan voor het opwarmen van de zaal. Zoals je met de spierkracht van je benen de dynamo van je fiets tot het produceren van licht kan aanzetten, moeten alle bewegingsenergie van die gezamenlijk sporters toch ook omgezet kunnen worden in elektriciteit? En die kan dan weer worden opgeslagen en ingezet voor de energievoorziening van het centrum zelf! Een beetje centrum zou zomaar energieneutraal kunnen gaan draaien. Erg fanatieke en frequente uitslovers zouden zelfs kunnen afdingen op de prijs van hun abonnement. Een gat in de markt! Waarom is niemand eerder op dit lumineuze idee gekomen? Hoeveel meer voldoening zou het geven te sporten in het besef daarmee een bijdrage te leveren aan de verminderde CO²-uitstoot op aarde. Zelfs de niet behaalde gewichtsvermindering, de nauwelijks toegenomen conditie of de zich maar minimaal ontwikkelende spierbundels vallen daarbij in het niet.....

Naast mij beklimt een vrouw van onbestemde leeftijd de crosstrainer. Ze is van top tot teen in het zwart gekleed. Door de strakke hoofddoek is er maar weinig van haar uiterlijk te onderscheiden. Behalve een klein deel van haar gezicht, handen en benen is er verder geen onbedekt stukje huid zichtbaar. Duidelijk een moslima. Mijn eerste onschuldige gedachte: Die zal het warm krijgen als ze in actie komt! Dat valt mee, want ze vertoont nauwelijks blijken van inspanning van enige betekenis. Ze is actiever op

haar iPhone dan op de crosstrainer. Die bezigheid neemt haar zó in beslag dat het fitnessapparaat regelmatig zelfs helemaal stilvalt. Waarom komt die vrouw hier? Zou het soms haar enige mogelijkheid zijn om zonder toezicht van haar tirannieke man contact te hebben met de buitenwereld? Als ze niet spreekt in een voor mij onverstanebare oosterse taal (Arabisch?), hamert ze berichtjes in via haar WhatsApp. Ze is er wel opvallend druk mee bezig!

Mijn oog valt op het rugzakje dat ze naast de crosstrainer heeft gezet. Wie neemt er nu een rugzak mee de sportzaal in? Die laat je toch achter in de lockers van de kleedkamer? Het ding ziet er ook zo raar bultig uit. Wat zou erin zitten? Dat zijn duidelijk geen kleren. Plotseling beginnen in mijn gewoonlijk niet zo wantrouwige aard de eerste argwanende gedachten door te sijpelen. Die vrouw zal toch niet bezig zijn met de voorbereiding van... Nee....., daarvoor ziet ze er veel te onschuldig uit. Maar bleken onschuldig ogende bommendragers als vrouwen en kinderen in het verleden nou juist niet de gevaarlijkste? En dan die vreemde rugzak. En al die activiteit op haar smartphone? Misschien ontving ze net de laatste instructies van haar celleider en heeft ze zojuist haar testament ingesproken.

Het is intussen behoorlijk vol in de zaal; een uitgerekend moment voor maximaal effect! Is een

fitnesscentrum, als lichaamsverheerlijkende poel van westerse decadentie, ook niet een uitmuntend doelwit voor een terroristische aanslag door een onschuldig ogende moslimfundamentaliste? En ik zit hier op de eerste rang! Ik zie de sensatiekoppen van de ochtendbladen al voor me:

TIENTALLEN SLACHTOFFERS IN FITNESSCENTRUM NA BLOEDIGE AANSLAG OP ARGELOZE SPORTERS!

En voor mijn geestesoog verschijnen op internet en in de boulevardpers al de confronterende foto's van mijn geblakerde restanten te midden van puinhopen en verwrongen fitnessapparatuur....

Ik gris haastig mijn spullen bij elkaar en besluit zonder te douchen het pand zo snel mogelijk te verlaten. Bij het passeren knikt de moslima me vriendelijk toe en toont een hartelijke glimlach.

En dit zijn dan nog maar een paar voorbeelden van gedachten die mij voortdurend overvallen. Ze allemaal te boek stellen, zou mij dagwerk opleveren, maar wie de indruk mocht krijgen dat ik voortdurend gekweld word door zinloze gedachten, kan ik geruststellen. Het leidt mij soms wel af, maar ik lijd er niet onder. Ik laat mijn rechterhersenhelft die verantwoordelijk is voor deze uitwassen dus rustig overuren maken. Het levert mij regelmatig waardevolle ideeën op die ik kan gebruiken, bijv. bij de samenstelling van Hilversum 3.

Hoe vaak hebben in de geschiedenis der mensheid de Groten der Aarde, de filosofen, de kunstenaars, de schrijvers, de uitvinders, hun diepzinnige gedachten en lumineuze ideeën niet geconcretiseerd tot heil van de mensheid? Waarom zou ik zelf ook niet nog ooit zo'n wereldomvattende gedachte kunnen produceren en op papier zetten? Wanneer de juiste voorbij komt, zal ik dat zeker doen want enige vorm van bescheidenheid is mij vreemd. Tot het zo ver is - ooit - zullen mijn lezers het moeten doen met mijn relatief bescheiden bijdragen in deze periodiek. Verder is het een kwestie van geduld!

EXCURSIE IN HET MECHANIEK VAN GEDACHTEN

<de pijnlijke grens van ons denken>

Amsterdam, 22-08-2022

Gerard B.Kosse – Ludgerjaargang 1962-1967

Neuropsychologen toonden aan dat we per <wakker uur> aan ruim 3000 dingen denken. Dus hebben we ongeveer 50 gedachten per minuut. Vooral Senioren (die minder actief bezig zijn met verplichtingen en te realiseren projecten dan werkende Jongeren) worden zich ervan BEWUST dat ze erg veel gedachten hebben... en bevragen daarom dat gegeven.

DENKEN OVER GEDACHTEN:

Recentelijk nodigde de redactie van ons alumniblad H-3 alle voormalige Ludgerianen uit om voor de herfsteditie van H-3 eens te <DENKEN OVER ONZE GEDACHTEN>. Gelukkig arriveerde die gemaakte mix van zware hartritme stoornissen en een lange reeks long-covid ellende verrekte ik weer eens van de spier- en hoofdpijn. En daardoor was ik te duizelig en te moe, en zag ik ook te wazig, om de toelichting op het voorgestelde thema helder tot me te laten doordringen. En dat was maar goed ook, want ik zou anders in mijn oude beroepshouding zijn geschooten en dan een neuropsychologisch getint stukje hebben geschreven à la Dick Swaab. Die wereldberoemde wetenschapper beweert dat onze hersenen onze gedachten creëren: vooral op basis van onze ervaringen, karaktereigenschappen, opgedane kennis, inzichten en waarden. Gedachten zijn in die optiek de – mede door ons DNA gekleurde en geselecteerde (gepredetermineerde?) -- opgeslagen neuronale neerslag ervan in ons geheugen.

BEKENDE WEGEN BEWANDELEN:

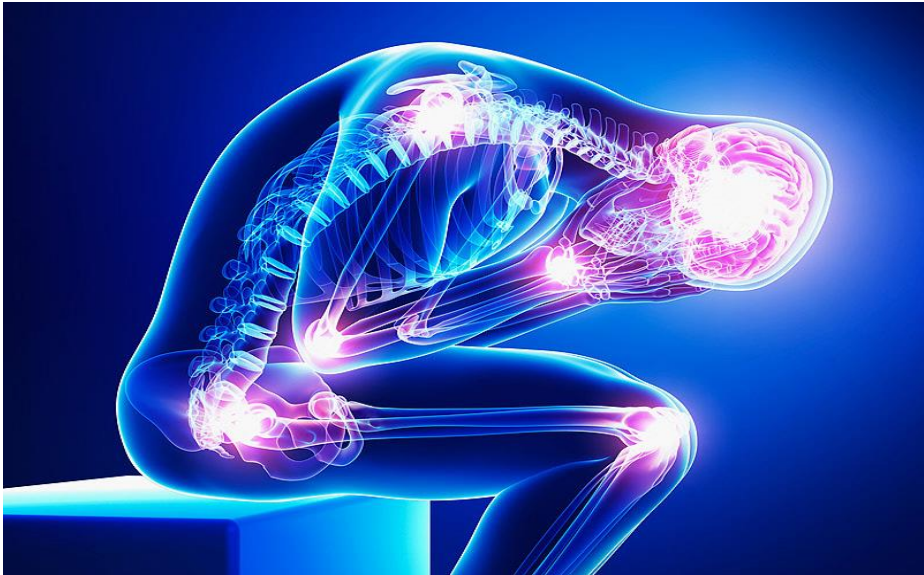
Nu ik weer helder ben, realiseer ik me dat ALLE VRAGEN EN ASPECTEN VAN HET VOORGESTELDE THEMA al beantwoord en bereikbaar zijn. Ik kan me de moeite besparen om ook een duit in dat zakje te doen. Met één klik van onze computermuis krijgen we namelijk toegang tot hapklare antwoorden en inzichten. Eén uurtje aangenaam lezen kan m.i. het best beginnen met een glas wijn en een Wikimedia artikeltje over die materie. Hier is de link: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Gedachte> En je kunt je alsmat toenemende nieuwsgierigheid daarna bevredigen als je blijft doorklikken op de tientallen resultaten en uitdagende vragen die tevoorschijn komen nadat je de zoekopdracht <Hoe ontstaat een gedachte?> in hebt getypt.

Om herhaling te voorkomen, ga ik in deze bijdrage daarom kort in op een aspect waarover ik

NAUWELIJKS OF NIETS heb kunnen vinden. Ik doel op het meermalen zélf ervaren FEIT dat we soms NIET (MEER) DENKEN. Althans, dat we er ons in wakende toestand niet meer van bewust zijn dat we gedachten hebben. Om dat helder te krijgen, is het noodzakelijk om eerst aandacht te vragen voor wat ook meestal over het hoofd wordt gezien. Ik duid op:

DE VERONACHTZAME VERPAKKING C.Q. VORMGEVING VAN GEDACHTEN. Het valt me op dat bijna alle literatuur over gedachten voorbijgaat aan de VORM ervan. We nemen veelal klakkeloos aan dat denken *in taal* plaats vindt. Verwoording is inderdaad een belangrijke vorm van onze gedachten. Maar er is meer! Iedereen weet immers uit eigen ervaring dat onze gedachten zich presenteren in de vorm van *actuele of herinnerde woorden, (denk)beelden, gevoelens, strevingen en – veel minder opvallend – in gebaren, mimiek en andere non-verbale uitingen van ons lichaam*. Dat komt door het gegeven dat <denken, voelen en doen> elkaar overlappen en onlosmakelijk met elkaar zijn verweven. Daarom uiten we veel emoties in zowel verwoorde gedachten, als in mimiek en non-verbaal gedrag. En andersom: ons gedrag uiten en verklaren we m.b.v. gedachten. Enzovoort. Maar in de welzijnssector met zijn overdaad aan psychotherapieën, communicatietrainingen, en coachingprogramma's concentreert men zich te eenzijdig op <verwoording> van gedachten. De pseudowetenschappelijke methode NLP (Neuro Linguïstisch Programmeren) is daar een goed voorbeeld van. Mensen met een beperkte woordenschat en/of introspectievaardigheid staan dan op voorhand al op achterstand. Ze kunnen hun gedachten onvoldoende uiten in taal, en krijgen geen kans om hun (al dan niet emotionele) gedachten non-verbaal te uiten.

“HEVIGE PIJN IS DE <UIT-KNOP> VAN ONS TAAL-DENKEN”

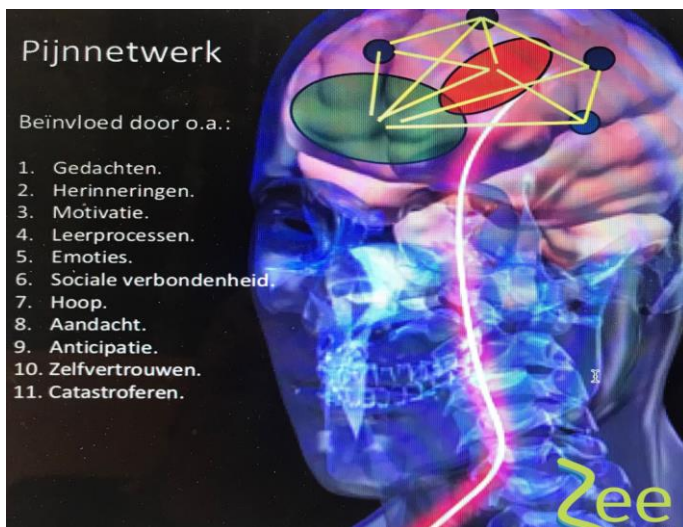

HEVIGE PIJN veroorzaakt een <overload> van het zenuwstelsel waardoor je vaak ineenkrimpt, niet meer coherent kunt denken en niet meer in staat bent om je gedachten en je verlangen/streven om van die pijn af te komen in woorden te uiten. Brullende geluiden, wilde gebaren, een verwrongen gelaat en rollende ogen duiden op zo'n overload...

Het zinnetje boven het plaatje is mijn conclusie over de grenzen van ons denken-in-taal. En het is mijn persoonlijk criterium voor euthanasie: "Als ik permanent niet meer kan denken, dan wil ik euthanasie". Sinds er tijdens mijn ziekenhuisopname tijdens de griepedemie in februari 2017 iets misging, terwijl mijn hart al jarenlang een wild polkaritme vertoonde, heb ik veel geleerd op pijngebied. Ik ben op het terrein van pijn helaas een *praktijkdeskundige* geworden. Bovendien kan ik er iets over *vertellen* omdat ik al sinds mijn kinderjaren de gewoonte heb om mijn gedachten over ingrijpende gebeurtenissen te noteren in de vorm van *dagboekachtige, introspectieve notities* die me helpen bij het vinden van oplossingen. Veel van die krabbels en epistels bleef bewaard. Ze kwamen weer opduiken tijdens het scannen van mijn omvangrijk persoonlijk archief als onderdeel van het BIOGRAFISCHE SPOREN-project waarover ik de vorige editie van ons alumniblad rapporteerde. Verschillende voormalige Ludgerklasgenoten kregen tijdens de afgelopen weken een digitaal afschrift van dergelijke notities als ze op hen betrekking hadden. Toekomstige lezers zullen alleen behoren tot wetenschappelijke onderzoekers die er geanonimiseerd gebruik van kunnen maken na zich daartoe contractueel te hebben vastgelegd. Maar dat terzijde.

PIJNBESTRIJDING heeft in ons land een enorme vlucht genomen – vooral omdat steeds meer mensen (vooral senioren) lijden aan allerlei soorten chronische pijn. Hoofd-, rug-, nek- en zenuwpijn komen het meeste voor. Sommige van de 16 pijnbestrijdingsklinieken in ons land hebben zelfs meer dan 15 vestigingen. Met respect van hun expertise en omvangrijk scala aan behandelingstechnieken, is mijn kritiek nog steeds dat niemand me kan vertellen wat <pijn> eigenlijk is. En hetzelfde geldt voor <gezondheid>. Wel heb ik ontdekt dat er binnen het <PIJNNETWERK> klinieken zijn die *expliciet* (diagnostische en therapeutische) aandacht besteden aan de factor TAAL/GEDACHTEN. Deze bijdrage voor ons alumniblad is er de plaats niet voor

om daar nader op in te gaan. Ik volsta daarom met het presenteren van hun afbeelding van wat ik noem <DE TIEN SAMENHANGENDE, VERWOORDE GEDACHTEN-UITINGEN> DIE PIJN KUNNEN VERMINDEREN OF VERSTERKEN.

BIJLAGE

INTERNET ANTWOORDEN OP VEEL GESTELDE VRAGEN OVER GEDACHTEN

Als je geïnteresseerd bent in de vraag WAT & WAAROM jij als Senior vaak denkt aan bepaalde <zaken van vroeger>, dan kun je bijvoorbeeld op onze alumni website het persoonlijke artikelje lezen dat over ons seniorengeheugen gaat. Hier is de link:

<https://www.postvakh3.nl/archief/2-ons-seniorengeheugen/>. Verder staan hieronder de antwoorden op 6 vragen. Samen met het hier genoemde artikel beantwoorden ze alle vragen die in de uitnodigingsbrief gesteld werden. Als je de rood afgedrukte onderwerpen intikt op Google, dan kom je vanzelf bij de bron en gerelateerde artikelen

WAT ZIJN MIJN GEDACHTEN?

Mijn hart produceert hartslagen, mijn nieren produceren urine en mijn brein produceert gedachten. Daarmee zijn al mijn gedachten niet altijd waar. Gedachten zijn interpretaties die een gevolg zijn van verschillende invloeden, inclusief het verleden en huidige stemming.

HOE WERKT ONS DENKEN?

Een gedachte is een geestelijke spanning (letterlijk en figuurlijk) die door de hersenen spookt en op zoek is naar een oplossing. Zolang deze niet opgelost is, zal hij bewust of onbewust aanwezig blijven. Dit is de oorzaak dat we constant denken. We hebben te veel problemen en kunnen geen oplossingen vinden.

HOE JE GEDACHTEN JE LEVEN BEPALEN?

Oefenen met je gedachten

Zie je brein voor je en gniffel gerust. Humor is ideaal om even afstand te nemen van je gedachten en uit die automatische stroom te stappen. En zo laat je je gedachten je leven een stuk minder bepalen. Zelfs op zondagochtend. 29 mrt. 2019

KUN JE STOPPEN MET DENKEN?

Dit klinkt misschien heel teleurstellend. Maar je kunt niet stoppen met denken. Sterker nog: waarom zou je dat willen? Ons brein heeft er duizenden jaren over gedaan om te evolueren tot wat het nu is.

WAT TE DOEN TEGEN MALENDE GEDACHTEN?

Stop je malende gedachten met de veelgebruikte 'gedachten stop methode'. Terwijl je in bed ligt met je ogen dicht, herhaal je dan in gedachten een neutraal woord zoals 'de'; doe dat één- of tweemaal per seconde. Probeer ontspannen te blijven en hou dit vijf minuten vol (of tot je weer slaapt).

HEEFT IEDEREEN NEGATIEVE GEDACHTEN?

Negatieve gedachten; iedereen heeft er wel eens last van. Meestal kom je er niet veel verder mee, en zitten ze je alleen maar in de weg. Hoe kom je er dus snel vanaf? 5 simpele (en wetenschappelijk bewezen) manieren om je hoofd op te klaren

Gedachten

Ik ben dus ik denk
Vanuit het niets
Na een hint of wenk
Of stil op de fiets

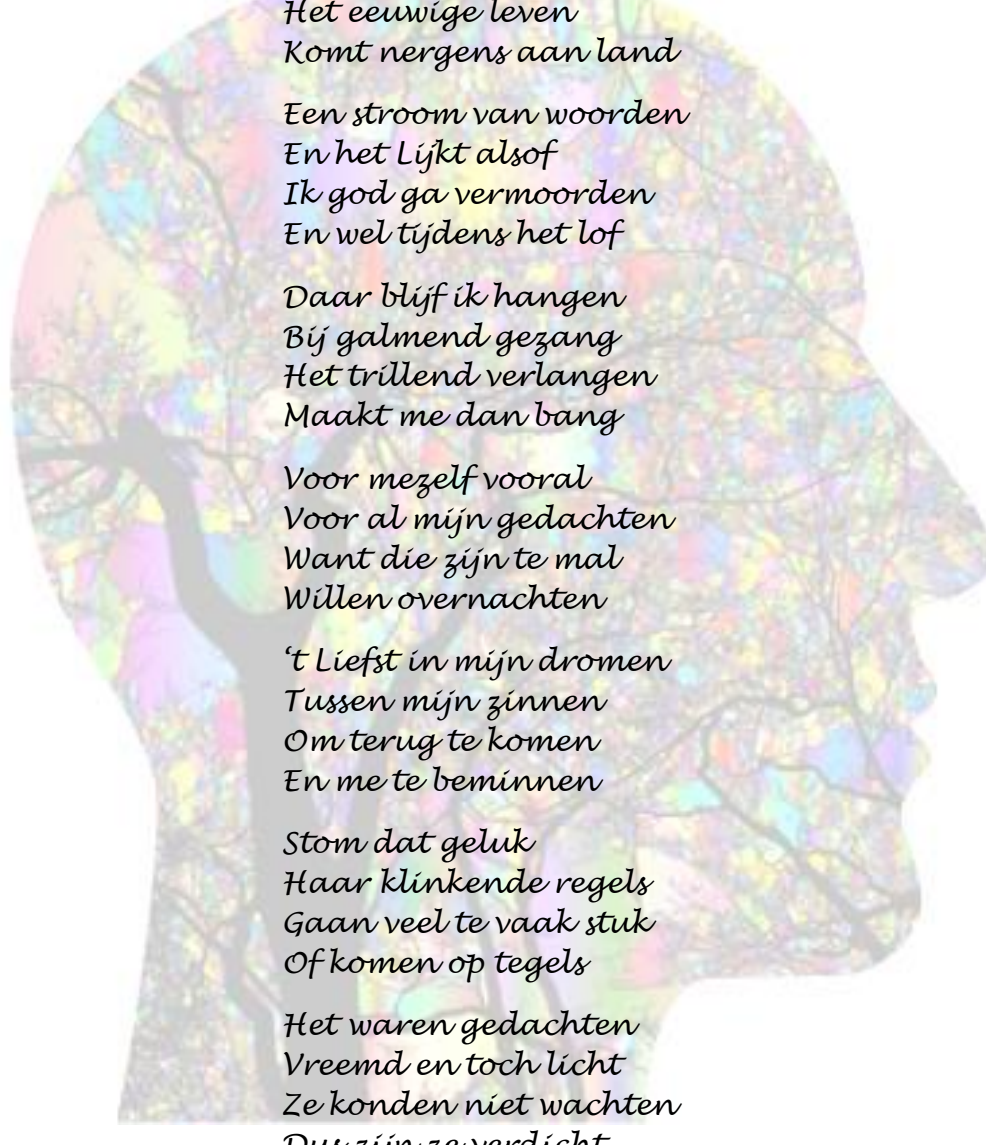
Het zit in mijn hoofd
Komt ergens vandaan
Iets wordt me beloofd
Ik wil het verstaan

Probeer er wat mee
Als met een schat
Een brommer op zee
Dat doet me wel wat

Gevangen, gevestigd
Omarmd en geborgen
Wist niet dat ik wist
En heb nu ook zorgen

Gedachten vliegen
Zijn zomaar weg
Zit hier te liegen
Terwijl ik dit zeg

Want ze verbinden
Aan lang elastiek
Zijn ze te vinden
En geven repliek

Vreemd zo'n gegeven
Een walrus op strand
Het eeuwige leven
Komt nergens aan land

Een stroom van woorden
En het lijkt alsof
Ik god ga vermoorden
En wel tijdens het lof

Daar blijf ik hangen
Bij galmend gezang
Het trillend verlangen
Maakt me dan bang

Voor mezelf vooral
Voor al mijn gedachten
Want die zijn te mal
Willen overnachten

't Liefst in mijn dromen
Tussen mijn zinnen
Om terug te komen
En me te beminnen

Stom dat geluk
Haar klinkende regels
Gaan veel te vaak stuk
Of komen op tegels

Het waren gedachten
Vreemd en toch licht
Ze konden niet wachten
Dus zijn ze verdicht

FRITS LE ROUX (62-67)

Soms komen gedachten zo maar bij je naar boven,
OP ANDERE MOMENTEN IS DAAR DUIDELIJK EEN AANLEIDING VOOR.

In mijn geval volgde ik de handbalkampioenschappen van de Nederlandse heren op tv bij het EK in Hongarije.

Mijn eerste kennismaking met het handbal was op de kweekschool St. Ludgerus/Pedagogische Academie Ludgerus in Hilversum. Ik koos als sport op dit instituut voor het zaalhandbal en heb een aantal jaren in het tweede team van HIOS gespeeld. Trainen in de gymzaal op school en thuiswedstrijden spelen in de grote Expohal op loopafstand van de school. Voor de uitwedstrijden moesten we naar clubs in Het Gooi. Het was een zeer welkome activiteit in 't internaatleven.

Volgens mij betekende HIOS, Hard Is Ons Schot. Dat er hard geschoten werd, heb ik wel meegemaakt. Men was in staat om de spijlen van het wandrek in de oude gymzaal van de Heer Burie doormidden te gooien en keeper Joop Wortman uit het eerste team heb ik in ieder geval twee keer knock-out zien gaan, omdat de bal recht op zijn voorhoofd belandde!

Joop Wortman, Hans Ruiter, Herman Jansen en Jan Kemkens van HIOS 1

Het enthousiaste thuispubliek in de Expohal

Het eerste team van HIOS is een aantal jaren een geweldige ploeg geweest met spelers als Willem van de Linden, Tom Okker, Joop Wortman, Herman Jansen, Irving Wong, Willem Smeets, Jan Kemkes en Frits Le Roux. Ik vergeet vast nog wel namen, Jan Vroonhof??

Ik ging in die periode niet veel op weekend, omdat ik of zelf moest spelen of omdat heren 1 speelde en dan waren we er in groten getale om onze toppers aan te moedigen.

In ons tweede team speelde Gerard Dörper, Pierre Janssen, Jan Engelbertink, Hans Frazer en.... Tja.....

De teams speelden onder de bezielende leiding van Frater Isidorus.

Ik ben zelf niet zo groot, 1.67 m en als ik dan **Luc Steins**, 1.72 m, zag spelen dan deed dat wel iets met mij. Luc speelt bij topclub Paris Saint Germain. Ik ben niet verder gekomen dan het tweede team van HIOS en het tweede team van HV'71 Hardenberg. In de periode die ik als

onderwijzer/schoolleider werkzaam ben geweest, heb ik mij hard gemaakt voor de handbal-sport en bereidde onze jongens- en meisjesteams goed voor op het jaarlijkse schoolhandbaltoernooi dat plaatsvond in de Kerstvakantie. Provinciale kampioenschappen is het hoogst haalbare geweest voor onze school.

Luc Steins danst langs Letse reuzen.

Voor de liefhebbers onder ons: Het Nederlandse herenteam heeft een wildcard voor het WK 2023 gekregen, net als Slovenië.

12 januari 2023 is de 1e wedstrijd van het toernooi waar 32 landen aan deelnemen.

Van onze geschiedkundige medewerker **Alowie Stijnenbosch** (64-69)

GEDACHTEN, GESCHIEDENIS EN STADSRECHTEN.

Het is zondagmiddag 21 februari 1961. Buiten schijnt een waterig zonnetje. In een leslokaal op de 2^e verdieping van een groot gebouw, schuif ik voorzichtig een stoel onder een lessenaar

vandaan. Het is kaal, kil en stil in het lokaal. Een kruis hangt naast het bord aan de muur en hoge ramen geven uitzicht op kale bomen. Ik bevind me in een klooster met juvenaat* en schoolgebouwen:

← **Mariaoord** in Vught.

Buiten hoor ik stemmen van voetballende jongens. Ik ga op mijn vaste plek zitten, rij twee, derde plaats. Mijn bureau met pennen, potloden, gum, pun-

tenslijper en een passer, die in een etui zitten in het bovenste laatje. Lesboeken en schriften passen net in een lade eronder.

Voor mij ligt een blanco vel papier en een envelop. Ik moet een brief schrijven naar huis. Het kost me moeite. Ik voel me triest, verdrietig, boos en heb heimwee. Mijn vorige brief is gecensureerd en niet verstuurd. Overnieuw en geen verdrietige verhalen is de opdracht.

Wat moet ik schrijven? Een half jaar geleden leek alles nog zo spannend. Broeders in Alaska met sleden en honden over onmetelijke grote sneeuwvlakten met hun missioneringswerk. Geweldig leek me dat.

De envelop voor me op mijn bureau kijkt me open en leeg aan. Een postzegel en het adres is nog net leesbaar. Bernhardstraat 12, Stad Delden.

* Een **juvenaat** is een instelling die vaak aan mannenkloosters was verbonden en die de eerste fase vormt in de opleiding tot kloosterling. De leerlingen waren in de regel intern.)

Delden, dat dorpje vlak voor Hengelo. Stad.... Minachtend lachje van de broeder die de envelop en het lege vel papier op mijn lessenaar had gelegd.

Ik pak mijn pen en begin een brief zonder inhoud:

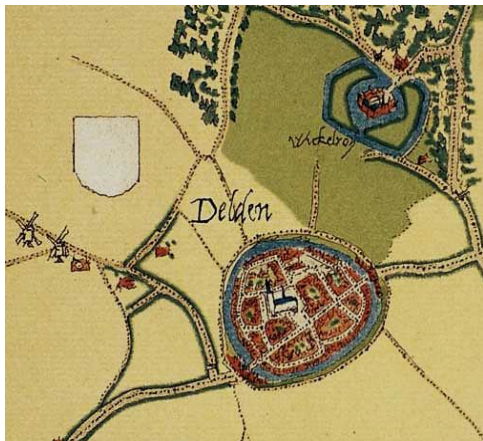
Dag beste familie? Het gaat goed met mij. En hoe gaat het met jullie? Heeft Jan het gras gemaaid?

Wat een gezever! Waar blijf ik met mijn gevoelens? Waar is het luisterende oor van iemand die mij begrijpt?

Dit voorval is me altijd bij gebleven. Maar vooral dat denigrerende 'Stad Delden' stak me. Kon ik het helpen dat ik er geboren was?

Bovenstaande gedachten uit een ver verleden brachten me tot het volgende verhaal over geschiedenis en stadsrechten. Allereerst dat van stad Delden.

Stad Delden, een voormalige gemeente in Twente. De hoofdplaats van de gemeente was Delden. Stad Delden is in 1818 ontstaan door splitsing van de gemeente Delden in de gemeenten Stad Delden en Ambt Delden. In 2001 werd de gemeente heringedeeld bij de nieuwgevormde gemeente Hof van Twente.

Korte geschiedenis.

Voor 1322 was in de buerschap Deldeneresch een dorp ontstaan, het huidige Delden. In 1322 stond de landheer van Twente, bisschop Frederik van Sierck, de bewoners van Delden toe hun huizen te verplaatsen naar het onlangs omgrachte Nijddelen, de huidige historische kern van Delden.

Door de verplaatsing kwam de kerk van de kerspel Delden, midden in het stadje te staan. In 1333 kreeg Delden hetzelfde stadsrecht als Oldenzaal.

Kaart van stad Delden door Jacobus van Deventer(+1665)

Stadsrechten, maar wat waren dat?

1061 Was een heuglijk jaar voor de inwoners van Stavoren. Het plaatsje kreeg als een van de eerste Nederlandse steden stadsrechten. Het betekenden economische vooruitgang, maar ook verplichtingen.

Tussen 1000 en 1600 kregen veel plaatsen in de Nederlanden van hun landsheer stadsrechten. Hij begunstigde de ene plaats meer dan de andere met privileges en deed dat vaak om geldelijk en politiek gewin. Een plaats werd zo bestuurlijk en juridisch boven het omringende land verheven.

En wat de privileges betreft, viel de plaats nu buiten de macht van zijn heer. Maar hij hield er wel een militair steunpunt aan over en toekomstige economische bloei.

Nieuw waren de stadsrechten niet. In oude culturen zoals bijvoorbeeld in Mesopotamië, kenden vergelijkbare rechten. Zij noemden dat de **kidinnutu**.

Burgers van sommige steden kregen voorrechten, die niet aan andere steden werden toegekend. Het betrof een aantal zaken, maar had ook een religieuze achtergrond. Een stad werd

dan geacht onder goddelijke bescherming te staan. Een koning pleegde heiligschennis als hij de rechten niet erkende.

Vaak waren burgers vrijgesteld van betalen van belasting en het vervullen van krijgsdiensten. Een koning kon niet zonder meer boetes en gevangenisstraffen opleggen.

Ook de Romeinen kenden stadsrechten, eigenlijk burgerrechten. Begrippen als **municipium** en **colonia** duiden op gemeenten, van wie de bewoners in een bepaalde mate het Romeinse burgerrecht bezaten. Dat hield in dat ze bepaalde rechten ontvingen maar ook plichten hadden, bijv. het leveren van soldaten. Ook kregen ze een eigen beperkte rechtspraak. Er ontwikkelde zich een municipaal systeem. Keizer Augustus liet in onderworpen gebieden municipia “steden” stichten in Europa.

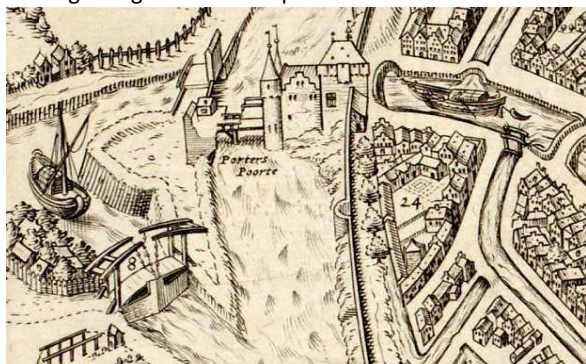
Urbanisering en romanisering, met name van het westen van het Romeinse rijk, kwamen zo op gang en vanaf het moment dat de eerste middeleeuwse steden ontstonden, kwamen ook de stadsrechten in Europa.

In steden werd handel gedreven en dat had aantrekkingskracht op de omliggende gebieden. Ze boden werk en veiligheid. Steden werden economische centra, maar hadden weinig macht. De macht lag nog in handen van feodale landheren. Voor hen telde niet zozeer de handel, maar het gebied dat zij bezaten.

In die gebieden spraken de feodale heren recht en inden zij belastingen. Die konden ook bestaan uit diensten. Als er bijvoorbeeld oorlog dreigde, kon de heer een deel van zijn bevolking inzetten als soldaat.

De belangen van de landheer en die van de mensen in de stad gingen steeds meer uiteenlopen. Steden wilden graag uitgroeien om succesvol te zijn.

Daarom vroegen ze aan hun landsheer om bepaalde rechten en privileges waarmee ze meer hun eigen regels konden bepalen in hun steden. Stadsbesturen kregen daardoor meer midde-

len om hun handel te beschermen en te verbeteren o.a. het recht om jaarmarkten te organiseren, maar ook met het recht om een stadsmuur met stadspoort te bouwen, tol te heffen, munten te slaan en ook om zelf de rechtspraak binnen de stad te organiseren. Dit waren de stadsrechten.

Stadsrechten gaven de mogelijkheid tot het bouwen van muren en poorten.

Daar waar het **stadsrecht** in eerste instantie feitelijk het recht van de stad op eigen rechtspraak betrof, kwamen er later meerdere privileges. Echter verschilden ze vaak van plaats tot plaats. Steden pronkten met hun stadsrechten door hun stadspoort of zelfs eigen wapen van de stad als logo in zegels naar buiten toe te presenteren.

Lang niet alle plaatsen met stadsrechten waren groot van omvang en zijn eigenlijk een dorp gebleven, achtergebleven in economische ontwikkelingen om wat voor reden dan ook. In Noord-Holland, Friesland en Oostelijk Nederland zijn nog zulke plaatsen te vinden. Stad Delden met zijn 1200 inwoners is hier een voorbeeld van, net als Staverden dat tegenwoordig hoort tot de Veluwe gemeente Ermelo in de provincie Gelderland.

Iedereen zo tevreden met stadsrechten zou je zo denken. Maar dat liep anders. De steden gingen zelfstandiger functioneren, gingen hun eigen belastingen innen, namen hun eigen wetten aan en stelden de wetten van de landsheer buiten werking.

Landsheren die dachten een goede regeling te hebben getroffen om zich gemakkelijk te verrijken merkten dat de steden een andere koers gingen varen. Hun macht werd tanende in de steden. Feodale wetten golden niet meer binnen de muren van een stad met stadsrechten. Ook als de steden en de landsheer een gelijk belang hadden, bij oorlog bijv., was er vaak ruzie tussen stadsbestuur en de landsheer over wie de verdediging zou betalen. Dat leidde tot conflicten en oorlog tussen steden en landsheren.

Een mooi voorbeeld is de **Gulden Sporenslag**.

Vlaamse steden dreven een lucratieve handel met Engeland. Maar de koning van Frankrijk

Filips IV, hun landsheer, was in oorlog met Engeland. Echter de steden kozen vanwege hun economische belangen voor hun Engelse handelspartners. Die oorlog kostte de Franse koning niet alleen geld, maar ook nog een nederlaag. Eigenlijk was de Gulden Sporenslag een slag bij Kortrijk, die werd uitgevochten tussen milities van de graafschap Vlaanderen en het Franse leger. Na de slag werden honderden paar gouden sporen

op het slagveld verzameld van de lichamen van Franse ridders en als trofee opgehangen in de kerk van Kortrijk. Het verklaart zo de naam Gulden Sporenslag.

In historiografisch opzicht is de slag van belang door de rol, die deze speelde in de Belgische bewustwording en de groei van de Vlaamse Beweging. Denk hierbij aan de roman Hendrik Conscience **De leeuw van Vlaanderen**.

Soms kon een gebied buiten de stad **landrecht (Wigbold)** krijgen. Zo kregen Kennemerland en West-Friesland van de graven van Holland het landrecht. Doorgaans gold wel dat stadsrecht voor landrecht ging.

Een **wigbold** was een gebied buiten een stad waar het stadsrecht gold. De benaming kwam voor in Oost-Nederland en sommige Duitse streken.

Het gebied was herkenbaar doordat er naast de invalswegen naar de stad zes veldkeien lagen.

[Moderne wigboldsteen →](#)

De verwijzing naar de veldkeien zijn weergegeven in de punten van een zeshoek.

De privileges van marktrecht en rechtspraak zonder wetgeving werden ook veelvuldig aan andere plaatsen, dorpen vergeven. Zo kon buiten de steden ook op kleinere schaal gehandeld worden en rechtszekerheid geboden.

Met de groei van wat op de staat der Nederlanden ging lijken, kwam er behoefte aan meer centraliteit en langzaam verdween het fenomeen stadsrecht.

De uiteenlopende rechten en faciliteiten van de verschillende steden maakten het moeilijk om een land te besturen. De stadsrechten werden niet meer verleend. In de noordelijke lage landen werden de rechten nog wel verleend aan (Willemstad, Noord-Brabant 1586) door graaf Maurits van Nassau. Niet in zijn hoedanigheid van stadhouder, maar als markies van Bergen op Zoom. In 1795, tijdens de Bataafse Revolutie, werden stadsrechten volledig afgeschaft.

Hoe staat het met de stadsrechten tegenwoordig?

De invloed van die stadsrechten merken we vandaag de dag nog altijd.

Inwoners (ook ik dus), van kleinere dorpen en steden zoals Goor, Stad Delden, of Ootmarsum zijn er vaak maar wat trots op dat zij wel stadsrechten hebben en een grote stad als Hengelo(O) niet. Maar hoe komt het dat Hengelo(O) een dorp is? Het simpele antwoord luidt dat stadsrechten een middeleeuws verschijnsel is.

Een apart verhaal hierin is Den Haag. Toen de stadsrechten al meer dan tien jaar afgeschaft waren, kreeg Den Haag in 1806 toch nog stadsrechten van Lodewijk Napoleon.

Deze waren echter meer symbolisch van aard, aangezien er op dat moment dus geen daadwerkelijke juridische status meer verbonden was aan de stadsrechten.

Die rechten kwamen nog eventjes terug. Met de terugkeer van de Oranjes in 1813, werd er een uitgekleden vorm van stadsrechten opgezet. De rechtspraak bleef centraal geregeld en ook het muntrecht werd niet verleend.

In 1825 werden Delfshaven, Delfzijl en Winschoten zo nog van een stadsrecht voorzien, maar lang konden die plaatsen daar niet van genieten. Met de grondwetswijziging van 1848 verdwenen de stadsrechten en in de Gemeentewet van 1851 verdween juridisch gezien het verschil tussen een dorp en een stad.

Een **stad** tegenwoordig is, in tegenstelling tot een **dorp**, 'n grote plaats gelegen aan grote verkeerswegen en met een eigen bestuurs- en verzorgingsstructuur. Het onderscheid tussen steden en dorpen wordt nu, meestal gemaakt op grond van de grootte (het aantal inwoners) of het voorzieningenniveau. Waar dorpen zich kenmerken door een landelijk karakter, weinig voorzieningen en een hechtere gemeenschappen, zijn steden dichter bevolkt, bezitten meer voorzieningen (scholen, ziekenhuizen, een schouwburg, grotere stations).

Waar gedachten al niet toe kunnen leiden!

*Gedachten dwalen
Soms zonder doel.
Gedachten verdwalen.
In verledens gevoel.
Gedachten geschreven,
Komen zo tot leven.*

"A DIRTY MIND IS A JOY FOREVER" door Ton Boogmans (62-67)

De preciezen zullen deze gedachte verfoeien, want zij weten dat de bijbel zegt dat gij geen onkuisheid zult begeren die uw naaste toebehoort. De rekkelijken daarentegen zullen niet zoveel moeite hebben met deze vrije uitloopgedachte. Een gedachte die wordt toegeschreven aan de Ierse schrijver, dichter en estheet Oscar Wilde die in 1895 werd veroordeeld tot twee jaar eenzame opsluiting en dwangarbeid wegens sodomie. Nu in onze westerse wereld een onvoorstelbare gedachte dat je daarvoor gearresteerd zou kunnen worden. Omdat men gedachten niet gevangen kan zetten, neemt men de mens erbij. In andere delen van de wereld heeft men dat, jammer genoeg, nog niet door.

Oscar Wilde is voor ons, kwekelingen van 62-67, geen onbekende. Frater (Patricius) Patrick (hoe Engels, of moet ik zeggen Iers, wil je het hebben) trachtte ons de Engelse taal bij te brengen op, naar mijn idee, nogal onorthodoxe wijze. Wat woordjes leren, geen grammatica, geen thema's vertalen. Niets van dat alles. Hij las ons, bijna elke les, voor uit het meesterwerk van Oscar Wilde: *The Importance of Being Earnest*. Met een *stiff upperlip* en een onberispelijk Engels accent. En als hij vond dat hij genoeg had voorgelezen - voor de weinigen die écht opletten - deelde hij Engelse tijdschriften uit, die je naar eigen inzicht mocht doornemen. Volgens mij werd er in deze uren door menigeen huiswerk gemaakt, verslagen overgeschreven of de laatste roddels uitgewisseld.

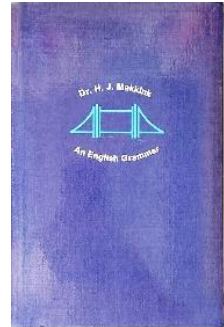
Als er echter één leraar is geweest die medebepalend is geweest voor mijn verdere ontplooiing, is hij het wel, *good old* frater Patrick. Ik vond zijn Britse uitstraling geweldig: hij had een potloodsnorretje, een fantastische uitspraak en een flegmatieke houding. Ik verdenk hem ervan dat hij, zonder stemverheffing "*Oh Dear*" gezegd zou hebben als wij het klaslokaal hadden afgebroken. Heerlijk!

Ik vond het zo leuk allemaal dat ik spontaan *An English Grammar* van Dr. H.J. Makkink heb gekocht. Toen een rib uit mijn studentenlijf en goed voor een fiks aantal biertjes, destijds het referentiekader van mijn studentenleven. Het was het begin van mijn studie Engels.

Sorry, maar nu ben ik even afgedwaald van Harries thema; mijn gedachten springen van de hak op de tak. Waar gedachten al niet naar kunnen afdwalen. Terug naar de titel. Die suggereert dat gedachten vnzig, vies of voos kunnen zijn. Maar gedachten kunnen ook verheven en onbegrensd zijn.

Albert Einstein (niet te verwarren met Claus *Zweistein*, een onbeduidende wetenschaper uit een latere periode), zei ooit: *Logic will get you from A to B, but imagination will take you everywhere*. Met andere woorden creativiteit heeft onbegrensde mogelijkheden. We moeten meer *out of the box* denken, *the sky is the limit*. Beter ware het geweest om als titel van het artikel te kiezen voor *A Creative Mind Is A Joy Forever*, maar dan had waarschijnlijk niemand de moeite genomen dit artikel te lezen.

Wie is het niet overkomen dat hij vlak voor het inslapen op de meest geniale gedachten komt,

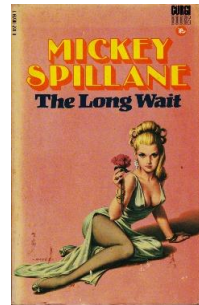
maar kan ze de volgende ochtend niet meer helder voor de geest halen. Mij overkomt het met enige regelmaat. Als mij gevraagd wordt een bijdrage te leveren aan H3 gaan de radertjes werken en passeren er in mijn gedachten allerlei ideeën over het te schrijven artikel. Die blijken in de praktijk lang niet altijd tot een goed resultaat te leiden. Dan wordt schrijven schrappen. Het lijkt meer op boetsen of beeldhouwen, met de nadruk op houwen. Vooral als je een *writer's block* hebt, valt het niet mee om stukjes van het blok af te houwen.

Wat denk ik nou dan weer?

Hoe verder? Je neemt een tijdje pauze, bezit je ziel in lijdzaamheid en wacht op een ingeving, want vaak komt inspiratie op onverwachte momenten. Vanmorgen kreeg ik weer zo'n POG (Plotseling Opkomende Gedachte) die mij verder moet helpen met dit artikel. Ik schrijf nogal associatief (Herbart) moet je weten (lees: van de hak op de tak).

Is de basis voor mijn interesse voor de Engelse taal gewekt op de kweekschool door frater Patrick, het kreeg nog een *boost* door de "literatuur" die mijn vader las. Hij heeft serieus overwogen om na de oorlog te gaan emigreren naar Canada. Daarvoor volgde hij een cursus Engels en las hij, op aanraden van zijn leraar, Engelse boeken. Was Shakespeare vooralsnog te hoog gegrepen, Mickey Spillane leek hem een redelijk alternatief. Mochten de titels niet direct tot de verbeelding spreken, de *covers* deden dat in ieder geval wel, vond ik. Toch een *dirty mind*? Schrik niet, het bleken gewoon onschuldige detectives met niet meer dan hier en daar een ondeugende toespeling.

Later kreeg ik, op mijn verjaardag, *The Complete Works Of William Shakespeare*. De ontwikkeling richting leraar Engels begon serieuze vormen aan te nemen.

Dat heb ik geweten. Vooral tijdens het mondeling examen Engels heb ik, tot grote hilariteit, menig hoogstandje van leerlingen langs horen komen.

Een leerling antwoordde op mijn vraag wie zijn schapen betaald had: "*My father shoots me that for*". En toen ik vroeg wat hij met die beesten deed, verwoordde hij het feit dat hij met die schapen wilde fokken als volgt: "*I fuck them myself*".

En een andere leerling die het over voetbal had, antwoordde, op mijn vraag wat *hooligans* waren, nogal gepikeerd: "*You know that toch well, they are scurrie murrie*". En passant vertelde hij ook nog dat *the sjaids* de leiding had en dat hij werd geassisteerd door *the flagger*.

Maar het kan nog gekker als een meisje beweert dat ze voetbalt in *sanitary towels* (damesverband). Ik vraag nog in mijn onschuld: "*Always?*" Blijkt ze ook nog een vleugelspeelster te zijn. Jullie begrijpen natuurlijk wel dat ik het niet altijd droog heb kunnen houden. Leraar zijn heeft ook zo z'n leuke kanten.

Nu is dit verhaaltje heel anders verlopen dan ik vooraf gedacht had. Misschien niet geheel volgens de bedoeling van Harrie, maar ik troost mij met de gedachte dat ik in ieder geval duidelijk heb gemaakt dat ik nogal eens van gedachte verander.

Het moge duidelijk zijn dat ik, in ieder geval, mijn gedachten de vrije loop heb gelaten.

GENERATIES EN HUN GEDACHTEN

HERMAN JANSEN (62-67)

Het is de laatste dag van haar vakantie. Morgen gaat ze naar de brugklas. Voor het eerst, uiteraard. Maar vandaag is ze voor mij, voor opa. Aanvankelijk was het 'opa Herman' maar sinds opa Bert overleed werd de toevoeging 'Herman' steeds vaker overgeslagen en heet ik tegenwoordig gewoon 'opa'.

We rijden over de provinciale weg richting Amsterdam. Alle lantaarnpalen over een afstand

van zo'n kilometer zijn versierd met vlaggen. De Nederlands driekleur maar dan op zijn kop. Het zijn allemaal nieuwe vlaggen, fris van kleur en smetteloos wapperend in een warme zomerbries. Het valt me op dat ik deze blauw-wit-rode vlag zó eigenlijk mooier vind dan de oorspronkelijke versie. Hij oogt natuurlijker, zoals een landschap met het blauw van de lucht boven, daaronder een wazige -witte- verte en onder iets urgent roods als voor-

grond. Een min of meer abstract landschapsschilderij dus. Ik verbaas me over mijn eigen gedachten want nog geen twee weken geleden betoogde ik in een discussie nog fel dat er ook zaken zijn waar je in onze democratie met je poten vanaf blijft en dat is onze vrijgevochten moraal, ons wankele softdrugsbeleid en onze nationale driekleur. En nu zit ik een beetje de huidige boerenprotesten naar de mond te praten! Is hier sprake van voortschrijdend inzicht of treedt ouderdom en debilisering in versneld tempo in? Gelukkig bedenk ik op tijd dat het verlossende orakel pal naast me zit en vraag mijn 12-jarige kleindochter om raad. En dat was een goede ingeving. Ze zegt: "Ik begrijp ze best, de boeren. Dat ze het niet fijn vinden dat hun land wordt afgepakt, maar ik begrijp ook dat er iets moet worden gedaan aan het stikstofprobleem."

Ik sta paf! Weliswaar kijkt deze tekst nauwelijks af van die van het acht-uur-journaal maar uit haar mond, uit de mond van een kind nog dat nog nauwelijks is begonnen aan een eigen ontdekkingsreis klatert hier louter wijsheid. Het feit alleen al dat ze een antwoord heeft, verbaast me. Op haar leeftijd zag ik de werklieden van de NAM reusachtige aardgasleidingen graven door plantsoenen en onder pleinen, kanalen en meren. Ik keek ernaar met ontzag en verbazing, maar als mij toen over dit schouwspel naar een mening zou zijn gevraagd zou ik met een mond vol tanden hebben gestaan. Hoogstens dat ik vond dat die mannen zo goed konden lassen. Zij had geen oplossing, mijn oogappel, natuurlijk niet, maar ze wist wel waarover ze 't had. Misschien is de kwaliteit van het onderwijs er in de loop van de jaren toch op vooruit gegaan.

Overtuigd van het feit dat een goed gesprek wonderen kan verrichten, koersten wij richting "Wondr". Want dat was haar uitdrukkelijke wens. Meerdere vriendinnen waren er al geweest die vonden het supergaaf! Vét eigenlijk, maar ja. Op internet had ik gezien dat het typisch een plek was waar ikzelf niet dood gevonden zou willen worden, maar vandaag, deze dag, de láátste van haar kinderjaren was voor haar. Morgen zou ze worden blootgesteld aan doorgewinterde pubers en gasten met dubieuze bedoelingen en vraagstukken waar ze zich een leven lang over zou kunnen buigen, maar vandaag was ze nog kind met dromen over roze unicorns,

strandtaferelen met ijsjes en marshmallows. Een Disneywonderlandachtige ongein voor kinderen met smartphones en Instagram.

En ook ik zat op een kermispaard en verdween in een reusachtige **ballenbak**, brak een serie karaokerecords en tolde misselijk van de cola en rondo's weer de middagzon in.

Maar niet voor lang. Want ook mijn wens moest worden gehonoreerd. Ik wilde met haar naar NEMO, wetenschapsmuseum gebouwd als een reusachtig schip bovenop de IJtunnel.

Ja hoor, het was leuk daar. Een aanrader, vond ik, vond zij en verder, 'Im Westen nichts Neues'. Ze deed haar kind-zijn eer aan. Het leukst was de metershoge zeepbel waar je helemaal in paste. En ik ook zei de gek.

Tijd nu voor scrabble en kwartetten. Hoewel je het niet zou verwachten is haar kwartetspel zelfs nog educatiever dan ons oude, vertrouwde scrabble: haar literair kwartetspel! Ze bezit het al jaren. Zo hoorde ik haar lang geleden al vragen aan haar zusje van 6: "Heb jij voor mij uit de categorie 'klassieken'. Harrie Mulisch, W.F. Hermans en Hugo Claus?". Mijn oren klapperden. Nog voordat ze konden lezen kenden ze al meer schrijvers bij naam dan ik op mijn eindexamen! Ik leerde dat ik nog veel moest lezen om een beetje op de hoogte te geraken. Vanmiddag won zij met 10-2.

We hadden geen zin in koken. 's Middags waren we al gezwicht voor sushi dus dat kon niet meer. We besloten tot een aanval op een döner-kebabbroodje. Dus óp naar de Turk. 'Sinbad' heet de uitspanning. Mooie naam vind ik dat voor een 'Turk'. Beter dan 'Broodje bij Burak'. Integratie is een schone zaak maar je moet het niet te bont maken.

We willen een broodje döner. "Kip of kalf" vraagt de vriendelijke jongen van net in de twintig met een brede grijns. Joeke kijkt me verbouwereerd aan. Ik kijk net zo terug. "Kip" brengt ze dan ietwat schuchter uit. Ik knik met moeite. Je zou toch op staande voet vegetariër worden als iemand je vraagt "Wil je kip of kalf eten?" Dat 'kalf', dat doet het 'm.

Maar goed, deze horde is genomen. Nu stelt Burak de hamvraag: "En prinses, wil je sambal-of knoflooksaus". Joeke kijkt vernietigend terug en geeft een antwoord wat me ontgaat. Later terug op weg naar huis loopt ze nog steeds stoom af te blazen. Ze is zierend omdat die ouwe man haar 'prinses' noemde! "Hij kent me niet en geeft me zomaar een bijnaam," briest ze. "Wie denkt ie wel dat hij is!! Ik zeg toch ook niet prins, of schurk tegen hem!!" Ze blijft maar kwaad, zodat ik haar leed wil verzachten met: "Ik noem jou ook wel eens lieverd?" "Ja dat mag wel want wij kennen elkaar". En later reflecteert ze op haar eigen boosheid: "Je mag niemand veroordelen, maar als iemand zich zo afschuwelijk gedraagt dan mag je dat best wel!"

PUKKELS

door Jerry Scott en Jim Borgman © 2009 Zits Partnership

Mijn eerste gedachte bij het themawoord voor een tekst in deze aflevering van de H-3 was: "Hoe komt iemand erbij om dit thema te kiezen!?" Als ik vervolgens mijn gedachten laat gaan over het woord, blijkt dat er veel mogelijkheden zijn en ik ontdek dat het vreemd is dat ik mijn gedachten niet onder controle kan krijgen. Er moet ergens in mijn hoofd "iets" zitten dat je zou kunnen vergelijken met het geheugen van de computer. Als je een trefwoord intoetst, komt er informatie op het scherm of soms zelfs een afbeelding. Ik sluit mijn ogen en denk aan mijn schooltijd. Je moet dus een herinnering hebben en die moet je kunnen oproepen. Ik "zie" losse beelden van een oud schoolgebouw in het centrum van de stad en door me sterk te concentreren worden de losse flarden een korte film. Ik ben zo sterk in mijn gedachten verzonken dat ik afdwaal van mijn belevenissen dat ik terugkeer naar het nu. Ik wil met iemand van gedachten wisselen maar ik heb geen gelijkgestemde. Het beeld van die oude school krijg ik niet uit mijn gedachten. Er zitten dus beelden en herinneringen in mijn hoofd die ik nauwkeurig heb vastgelegd. Maar hoe kan het dan dat sommige mensen zich niets meer herinneren van dingen uit hun verleden?

Op Open Monumentendag mocht ik in onze kerk mensen ontvangen. Afgelopen keer beleefde ik iets vreemds. De ontmoeting met twee dames bleef door mijn hoofd malen totdat de fragmenten van onze gesprekken zich in een logische volgorde aaneen hadden geregen. Het tweetal had de afbeeldingen van de 7 hoofdzonden (op de kerkvloer) bekeken en kwam mijn kant uitgelopen. Eén keek boos waarop ik vroeg of zij iets had herkend. Zij was boos geworden omdat kwaadheid één van de zeven slechte eigenschappen wordt genoemd. We raakten aan de praat en toen bleek dat zij naar onze kerk waren gekomen omdat er "iets" over Ludgerus zou zijn. Ik vroeg waar hun interesse voor Ludgerus vandaan kwam. De ene dame bleek lerares te zijn op 't Ludger in Doetinchem en de ander was getrouwd geweest met een leraar die op Ludgerus in Hilversum had gezeten. In het verleden waren beide dames bij een oud-schoolgeenoot op schoolbezoek geweest in de Achterhoek en zij wilden graag weten waar hij nu woonde. Toen ik vertelde dat ik ook op die school in Hilversum had gezeten was de reactie van de dames hevig. Zeker toen ik vertelde dat ik beide personen wel van vroeger kende. Op mijn beurt was ik erg verrast toen één dame zei dat zij zelfs nog een boek over de Ludgeruskweekschool had. Kennelijk had haar ex-man 't ooit gekocht. Toen ik vertelde dat ik de schrijver van

dat boek was, viel er een kort een vreemde stilte. Ik hoorde 2 namen en mijn geheugen reproduceerde twee beelden van Ludgerianen waarvan ik wist dat er één ervan nog niet zo lang geleden overleden was. Mijn geheugen maakte overuren want in gedachten was ik weer even terug op de school en selecteerde feilloos enkele herinneringen waar beide heren deel van uitmaakten. Ik leidde de dames nog naar het Ludgerusbeeld dat in de tuin naast de kerk staat en degene die het boek had, beloofde het nogmaals te lezen!

We hadden van gedachten gewisseld maar sommige gedachten gaan mijn gedachten te boven. De wens is de vader van de gedachte, maar soms wens ik dat die vader mijn gedachte eens loslaat.

Ik wil een gedachtestreepje in mijn herinneringen, een liggend streepje voor een lange pauze ergens aan zee. Mijn tekst mag ook in één grote gedachtenwolk met als laatste woorden "Wees mij gedachtig".

N.B. Op de dag dat ik aan deze opdracht begon, trof ik twee cartoons aan in de krant. Hoezo iemand op andere gedachten brengen?

P.S. Als ik iemand op de gedachte heb gebracht om met het woord "gedachten" een gedicht of songtekst te maken, dan heb ik alvast een aantal rijmwoorden bij elkaar gezocht. Bijvoorbeeld "Steeds zie ik in GEDACHTEN weer mijn Mary...", brachten, grachten, jachten, krachten, klachten, lachten, machten, nachten, slachten, vrachten, wachten, verzachten... Succes!

EINDE THEMADEEL

WHAT'S IN A NAME?

door Harrie de Valk (62-67)

Het was de dichter/toneelschrijver William Shakespeare die Julia deze gevleugelde uitspraak liet verzuchten in de beroemde balkonscene uit Romeo en Julia. Daarmee wilde hij (zij?) duidelijk maken dat het niet de naam is waar het om gaat, maar de persoon die erachter zit. Wat ruimer geïnterpreteerd: niet de benaming van iets of iemand doet ertoe, maar de betekenis die ermee aan de persoon of het voorwerp gegeven wordt. Zo werden bijv. de namen **Henk en Ingrid** door Geert Wilders geïntroduceerd als aanduiding voor de gemiddelde Nederlander, terwijl er genoeg Nederlanders met die naam rondlopen die bepaald niet tot die modale categorie gerekend kunnen worden.

VOORNAMEN

Dezelfde naam kan staan voor heel verschillende eigenschappen van personen. Zo gebruikte mijn moeder de naam Jan hen als aanduiding voor een verwijsd persoon, terwijl ze de term Jan onverstand hanteerde, als een van de kinderen iets stoms had uitgehaald. Met de term Jan Salie bedoelt men een lamlendig, lui persoon, terwijl met Jan en alleman iedereen op één hoop wordt geveegd. De naam Jan, waarschijnlijk omdat die zo door en door Hollands is, is trouwens erg populair in dit soort uitdrukkingen. Zo kennen we ook Jan met de pet, Jan Rap en zijn maat, Jan Lul eufemistischer aangeduid als Jan-met-de-korte-achternaam - Jan doedel, Janhagel, Jan jurk, Jan Modaal, Jan Krediet, malle Jan, Jan publiek, Jan gort en Jan qat. Opvallend is dat er in bijna alle gevallen een negatieve eigenschap mee wordt aangeduid en persoonlijk als zodanig vind ik dat daarmee Jannen vaak ten onrechte in een kwaad daglicht gesteld worden.

De naam Piet komt in dit verband beduidend minder vaak voor. Je bent al een hele Piet als je er een stuk of tien bij elkaar krijgt, maar bij minder dan vijf zit je wel voor Piet snot. Veel mensen vinden mij natuurlijk een Pietlut, dat ik dit soort zaken ga uitzoeken of erger nog: malle Pietje. Ik ben nu eenmaal een Pietje precies, maar dat is altijd nog beter dan een saai Piet of een dooi Piet. Dat Jan populairder is dan Piet, daar kan ik ook niks aan doen. Dus niemand hoeft te proberen mij daarvoor de zwarte Piet toe te spelen! Met dit laatste gezegde moet je tegenwoordig trouwens oppassen want voor je het weet zit je met een beschuldiging van discriminatie aan je broek. Hoeveel van dit soort uitdrukkingen er zijn? Ik zou het wel willen weten want ik ben een nieuwsqierig Aagje. We spreken van een brave Hendrik, van linke Loetje, jarige Job, ongelovige Thomas, bereisde Roel en Joost mag weten hoeveel namen er nog meer in gebruik zijn. Als ik een complete verzameling zou moeten samenstellen van alle gezegdes waarin voornamen voorkomen, zou ik behoorlijk de Sjaak zijn. Ik ben gekke Gerrit of malle Eppie niet! Dat zijn er zóveel dat ik er nog mee bezig zou zijn als magere Hein → me komt halen. Dan zou ik nog eerder in mijn Adamskostuum met 'n dolle mina een avondje de vrolijke Frans uithangen. Zo'n rare Tinus ben ik dan ook wel weer.

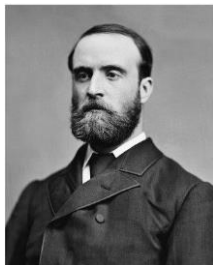
En nu is het welletjes met die voornamen. Klaar is Kees!

ACHTERNAMEN worden gelukkig in gezegden heel wat minder gebezigd. De meeste zijn ook al van oudere datum. Van Drees trekken is nog redelijk recent, maar praten als Brugman doen we al vanaf de 15^e eeuw, toen daar de gelijknamige minderbroeder faam verwierf als redenaar.

Als je ergens een leuk kiekje van wilt maken", besef je zeer waarschijnlijk niet dat deze uitdrukking teruggaat tot de Leidse fotopionier **← Israël David Kiek** uit de 19^e eeuw.

Wie zich ergens met een Jantje van Leiden van probeert af te maken, tracht zich net als deze smoesjes makende Wederdoper uit de 16^e eeuw met mooi praterij uit de problemen te redden. Onze huidige premier is daar ook heel sterk in. Dus misschien levert dat in de toekomst nog de uitdrukking op: zich ergens met een Markje Rutte vanaf maken!

De boeren die momenteel drukdoende zijn de kabinetsmaatregelen betreffende de stikstofuitstoot te boycotten, zijn zich er niet van bewust dat dit werkwoord afkomstig is van de hardvochtige Engelse rentmeester **← Charles Boycott** die door zijn pachters zo werd gehaat dat zij hem in 1879 volledig isoleerden. Misschien ook 'n ideeetje voor onze boeren nu, in plaats van de onacceptabele en veel te ver gaande acties van het trekkertuig en de tractorterroristen van de FDF, omdat er volgens hen én volgens Bartjens geen hout klopt van die berekeningen van de stikstofquota.

'What's in a name' is natuurlijk simpel gezegd, maar als je achternaam Blauweijkel, Eijkelhardt, Peperwortel, Rhuggenaath, Kutterik, Pikkemaat, of Deneuker is, stel je je toch heel wat minder gemakkelijk voor dan iemand die het geluk heeft van een wat gangbaarder naam te zijn voorzien. Daarmee vergeleken zijn namen als Lentestuiver, Miezelmoë, Botschuijver, Modderkolk, Schransmans of Komtebedde nog leuk. En écht, er lopen Nederlanders rond die zich met dergelijke achternamen door het leven moeten slaan!

Op het gebied van **PLAATSNAMEN** kunnen we er bij ons ook wat van! Natuurlijk vinden we weer genitaal beladen namen als Lull, Waspik, Kruishaar en Pikveld. Je zult er maar wonen! Je kunt toch nergens met goed fatsoen vertellen dat je het pas echt naar je zin hebt in Kruishaar?

Uiteraard is ook de anale regio vertegenwoordigd met Rectum (écht!), Boerenhol, Poepershoeck, Kont en Hellegat.

Grappig zijn woonplaatsnamen als Kale Kluft, Oude Zeug, Raar(!), Bommelskous, Hongerige Wolf, Knikkerdorp of Muggenbeet. Tegenwoordig zou Kampeersnol of Trutjeshoeck als seksistische benaming niet meer door de beugel kunnen. Ronduit deprimerend zijn namen als Tranendal, Stinkhoeck, De Hel en Vrouwenverdriet. Gelukkig bestaat Vrouwentroost ook nog.

Niet iedereen zal enthousiast zijn om in America te wonen, maar de meest beladen plaatsnaam in Nederland op dit moment is waarschijnlijk toch Moskou. Met dank aan Poetin! Dan kun je nog beter het gehucht Doodstil als thuisbasis hebben!

PLANTENNAMEN

Ook onder de plantennamen in Nederland kom je allerlei bijzondere exemplaren tegen. Een mooie is Belladonna (schone vrouw), een prachtige naam voor een zeer giftige plant, waarvan het sap in vroeger tijden door vrouwen werd gebruikt om glanzende ogen met wijde pupillen te krijgen. Maar wie teveel gebruikte, liep glansrijk kans met wijddopen ogen te gaan hemelen! Bij mannetjesereprijs verwacht je natuurlijk ook een vrouwtjesereprijs, maar dat plantje blijkt dan weer niet voorhanden. Als je vee in de wei door het eten van teveel beenbreek breekbare botten had gekregen, was vroeger de enige remedie natuurlijk het bijvoeren van heelbeen!

Bij de naam zandblauwtje dacht ik voorheen uitsluitend aan een prachtig, klein, blauw vlindertje, maar er blijkt ook een plantje van dezelfde naam te bestaan. Op de foto zijn ze beide verenigd.

Natuurlijk vind ik nog meer opvallende namen. Wat dacht u van hemelsleutel, dolle kervel, kale jonker, mansbloed, ogentroost, rapunzelklokje, basketbalplant of tripsmadam? Ik kwam zelfs een plant tegen die naar mijn voormalige leraar Nederlands op de Ludgeruskweekschool was genoemd! (Bijvoet)

Sommige namen deden onmiddellijk de dichter in mij opwellen:

Look zonder look

Wanneer ik voor mijn gasten kook

Doe ik dat zelden zonder look

En wie dan meent in het resultaat de look niet te ontwaren

Dan is dat simpelweg als volgt te verklaren:

In de gerechten die ik kook

Doe ik soms ook look zonder look

Zelfmoordpalm

Een hovenier bood mij goedkoop een mooie palmboom aan

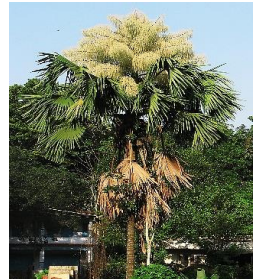
Die vast en zeker in mijn tuin een goed figuur zou slaan.

Maar na de eerste bloei was mijn ontsteltenis groot

De palm lag plat ter aarde, als een pier zo dood.

Wat jammer nou, zei d' hovenier, maar u had kunnen weten

Dat deze palmen niet voor niets zelfmoordpalmen heten!

Stinkende gouwe

Ik doe als plant stinkend mijn best, opdat ze van me houen

Ik producer de mooiste bloemen, geen gewone maar zelfs gouwe

Ik was er vast van overtuigd erop te kunnen bouwen

Dat goud dat beetje stank wel op de achtergrond zou houen.

Helaas, als stank voor dank misbruikt men mijn vertrouwen

In plaats van Gouwe stinkerd heet ik nu Stinkende gouwe

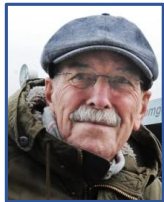
Guichelheil

*'t Is wel een rare naam die men mij heeft gegeven
Maar ach, ik ben eraan gewend, ik kan er wel mee leven.
Dat men mijn naam verhaspelt tot Geichelhuil,
Alla... Ik accepteer zelfs zonder morren Heichelguil.
Aan één verbastering echter kan ik mij ontzettend storen.
Da's de benaming Huichelgeil. Die wil ik nóóit meer horen!*

De moraal van dit verhaal is dat je personen noch zaken nooit alleen op hun naam of uiterlijk moet beoordelen, maar steeds moet zorgen dat je van de achtergrond op de hoogte bent. Persoonlijk als zodanig placht ik mij daar niets van aan te trekken. Maar ja, wat kun je anders verwachten van iemand die ook wel **dirty Harry** wordt genoemd? But...what's in a name?

POËZIE van HERMAN VERWEIJ

lichting *61/'66

Het motortje van je geheugen

Het komt uit bestofte zolderdozen,
uitgestald als aan de haak geslagen vis.

Een beer met vaal gestreken vacht,
een koning uit een poppenkast.

Een bontgekleurde blouse van P&C, maat 128
die je droeg met vooruitgestoken borst.

Een zelfgebreide eend waar je met je hand
leven in blies.

Een foto, jij goedlachs, met pony en halflang haar.
Dat heb je allemaal bewaard.

Het ligt er om het motortje van je geheugen
aan de praat te krijgen.

HOMMELES op de Pedagogische Academie Ludgerus

door Ted Schilder (71-74)

Vooraf

Via klasgenoot Jan Voorbij maak ik kennis met Hilversum 3, het periodiek van en voor LUDGERIANEN op initiatief van de LICHTING '62-67. Overmoedig beloof ik eindredacteur Harrie de Valk een stuk te schrijven over een unieke gebeurtenis in de historie van Ludgerus: 'de staking' door studenten in 1973 vanwege het 'ontslag' van docent maatschappijleer Ido Beeker. Het vak heet eigenlijk Cuma (kennis van cultuur en maatschappelijk leven). Na een jaar herinnert Harrie mij aan deze afspraak. Ik schrijf een eerste opzet en stuur deze voor commentaar door naar klasgenoten uit die tijd. Dit artikel is het resultaat van deze 'recherche du temps perdu'.

Bij wijze van 'disclaimer' en ter relativering moet ik opmerken dat hoor en wederhoor niet mogelijk zijn gebleken voor zover dat de betrokken medewerkers van Ludgerus betreft, omdat die niet meer in leven zijn.

Reacties op het artikel zijn welkom!

DE CONTEXT VAN HET CONFLICT OP DE P.A. – DE DEMOCRATISERINGSGOLF

Het conflict rond het niet continueren van het dienstverband van docent Ido Beeker in 1973 stond niet op zichzelf, maar had alles te maken met de democratisering golf die eerst uit de VS en daarna (vandaar) uit Frankrijk en Duitsland kwam overwaaien. Na de universiteiten bereikt te hebben, kwam die golf in 1969/1970 aan op verschillende Hbo-opleidingen, waaronder de PA in Beverwijk.¹

In 1971 bezochten studenten van Beverwijk diverse pedagogische academies in het land om steun te krijgen van opleidingen die "nog niet zo ver waren".

Klasgenoot **Jan Voorbij** herinnert zich: "De manier waarop die studenten zich bij ons in de aula presenteerden, zorgden ervoor dat ze totaal niet serieus werden genomen: onderuithangend op hun stoel, kauwgom kauwend, sjekkieks rokend en de uitstraling van "we hebben overal schijt aan" werd opgevat als een brevet van onvermogen. Ook hier gold al: the medium is the message.. Inhoudelijk sloegen zij de plank mis, omdat er op Ludgerus al diverse initiatieven liepen, die als democratiserend konden worden aangemerkt. Die initiatieven waren vooral vakinhoudelijk van karakter en werden ook als zodanig opgevat. Ik noem: oudere studenten die tentamens afnamen bij jongere (rekenen & wiskunde), practica waarin studenten met docenten onderwijs maakten, wat in de stage werd uitprobeerd (ontdekdozen bijv. bij natuuronderwijs) en daarna geëvalueerd, de toenemende vrijheid die studenten kregen bij het inrichten van hun afstudeerfase etc. We werden vaak expliciet uitgenodigd om mee te denken. Dat gaf ons a.h.w. vleugels en dat gold ook voor sommige docenten, van wie een nieuwe rol verwacht werd."

¹ Een mooie analyse daarvan treft je aan in dit artikel: <http://oud.onvoltooidverleden.nl/index.php?id=558>

Toen Jan Voorbij later zelf als lerarenopleider aan de Hogeschool Domstad werkte en terugkeek op zijn Ludgerustijd, werd hem duidelijk dat: "... als je betrokken en gemotiveerd was, je alles uit die opleiding kon halen wat erin zat. In dat opzicht liep Ludgerus in opleidingsland voorop, al hebben wij dat als studenten destijds niet onderkend, simpelweg omdat we het overzicht misten. Kortom: wij hadden "Beverwijk" helemaal niet nodig".

En verder: "Feit was wel dat in de beleving van veel studenten van onze generatie de wijze waarop de directie leiding gaf als te autoritair en vaak respectloos werd ervaren. Daarnaast gebiedt de eerlijkheid te zeggen dat met name directeur Steggink echt pogingen deed ons en de nieuwe tijd te begrijpen. Zijn "Ludgeriaanse Mededelingen", die periodiek verschenen, getuigen van dat streven. Hij wilde van de voormalige kweekschool een echte academie maken en de nieuwe ontwikkelingen inbedden in de opleidings-didactische en vakinhoudelijke vernieuwing van Ludgerus. Maar daar wilden "wij" niets van weten. Ik denk dat zijn leiderschapsstijl regelmatig weezin genereerde, waardoor het invoeren van veranderingen bemoeilijkt werd, simpelweg omdat hij 'ons' niet meekreeg."

In de twee boeken van Rien Overvelde wordt dit onderwerp uitvoerig belicht" (*Jongens van het internaat en Jaarringen, 2004*)".

DE CONTEXT VAN HET CONFLICT OP DE P.A. – DE ONTZUILING

Het conflict kan eveneens geplaatst worden tegen de achtergrond van de afkalvende, gepolariseerde katholieke zuil ².

Ik beleefde de 'instorting' van de katholieke zuil in mijn eigen leven. In 1964 ging ik vanuit Weesp naar het missiecollege O.L. Vrouwe van Lourdes in Cadier en Keer. Nederland telde destijds nog vele kleinseminaries, waar jongens na de lagere school naar toe gingen om priester of missionaris te worden. Het leven op zo'n internaat is prachtig beschreven in het boek van Jos Perry uit 1991 *Jongens op kostschool*.

Vol idealisme reisde ik naar Limburg af. In 1967 sloot de school plotseling. De meeste jongens verlieten het internaat. Ik meldde me aan bij Ludgerus voor de opleiding als onderwijzer. In de zomervakantie kreeg ik spijt en besloot toch weer naar het internaat in Cadier en Keer te gaan. Omdat de school inmiddels dicht was, stuurden de paters mij naar het Sophianum in Vaals. Elke dag zat ik lang in de bus om naar dit gerenommeerd meisjesinternaat te gaan, waar ooit de moeder van president Kennedy studeerde. De meisjes liepen er allemaal in een groen uniform. Met een paar andere 'seminaristen' waren wij de eerste mannelijke scholieren. Ik voelde me er ongelukkig en besloot na de herfstvakantie te stoppen. Op Ludgerus kon ik niet meer geplaatst worden, omdat het schooljaar al te ver gevorderd was en ging ik toen maar naar het Vitus College in Bussum, waar ik mijn HBS-diploma haalde. Een paar jaar later, in 1971, belandde ik alsnog op Ludgerus.

² In 2022 was er een interessante expositie in het Catharijne convent over de veranderingen in de katholieke kerk in de jaren 60: <https://www.catharijneconvent.nl/tentoonstellingen/jaren-zestig/>.

Het is bijzonder hoe in een paar jaar tijd alle kleinseminaries in Nederland verdwenen zijn. Het

pastoraalconcilie (66-70) in Noordwijkerhout leek vernieuwing in de katholieke zuil te brengen, maar leidde een periode van polarisatie in. Ook in politiek opzicht kalfde de eens zo machtige KVP af. Mijn eigen vader stapte, zoals veel vakbondsmensen, in 1968 uit de KVP en vond onderdak in de PPR. Conservatieve katholieken verlieten de KVP en richtten de RKPN (1972-1982) op. Klaas Beuker, in 1948 afgestudeerd aan Ludgerus, kwam

voor deze partij in de kamer in 1972. Ook de eens zo populaire Joseph Luns verliet de KVP.

Ik herinner me dat een oudere collega ooit zijn arbeidscontract liet lezen van zijn dienstverband bij de katholieke dorpsschool in Barger-Oosterveld: "Van de onderwijzer wordt verwacht dat hij wekelijks de schoolmis aan het begin van de dag bezoekt". De invloed van de kerk – de clerus – op het katholieke onderwijs nam in de loop van de jaren '60 af. Een mooi boek uit 1973 is *De kerk gaat uit* van Jan Roes en Michel van der Plas. Meer recent is het boek *Moederkerk, de ondergang van Rooms Nederland* van Jos Palm (2012), geschreven vanuit persoonlijke herinneringen.

De cabaretier Fons Jansen nam de katholieke kerk vanaf zijn eerste programma *De lachende kerk* uit 1962 goedmoedig op de hak.

Een achterhoedegevecht vond in 1987 plaats in het bisdom Limburg. Slechts 8 van de 500 rooms-katholieke scholen hadden hun statuten aangepast aan de eisen van bisschop Gijsen op straffe van het verliezen van het predicaat 'katholiek'.

Dat het schoolbestuur van Ludgerus in 1973 waarde hechtte aan de katholieke identiteit van de leraren is te begrijpen. Wel blijft het vreemd dat het bestuur dit bij de sollicitatie niet besproken heeft. Of speelt er meer mee? Rien Overvelde meldt mij: Het was frater Hilarius die inhoudelijk een boekje opendeed... Meinardus (Steggink) had de heer Beeker een vaste benoeming in het vooruitzicht gesteld, maar het schoolbestuur, lees de congregatie, was om geloofsredenen tegen.

Dit doet mij denken aan mijn benoeming op een openbare middelbare school in Emmen. In 1982. Een lid van de benoemingscommissie vroeg mij: 'U draagt uw ring links. Bent u katholiek?' Ik maakte duidelijk dat men mij mag vragen of ik voorstander van het openbaar onderwijs was, maar dat de gestelde vraag mij irrelevant leek.

HET NIET-CONTINUEREN VAN HET DIENSTVERBAND VAN IDO BEEKER

Tegen het eind van het schooljaar 1972 – 1973 ging ik met een aantal klasgenoten naar een optreden van een cabaretgroep, waarbij Paul Blommaert onze muzikleraar van de P.A.-pianist was. Na afloop kregen we te horen dat onze 'alternatieve' leraar Ido Beeker na dit schooljaar niet meer terug hoefde te komen. De reden zou zijn dat bij een studiedag van onze leraren

over de identiteit van de school gebleken was dat Ido niet katholiek was. Wij waren verontwaardigd en besloten hiertegen in het geweer te komen en actie te gaan voeren.

Ido Beeker was een geliefd leraar. Bij sommigen omdat hij oogluikend toelaat dat er tijdens de les gerookt wordt, bij mij vanwege de inhoud van zijn lessen. Hij behandelde het boek van Eric Fromm, *De angst voor de vrijheid*. Op Internet wordt het aangeprezen met de volgende tekst:

De angst voor vrijheid, een klassieke en nog steeds hoogst actuele studie over de betekenis van vrijheid voor individu en samenleving. Dit boek ontfaft de paradox dat vrijheid in de tegenwoordige wereld hand in hand gaat met de woeking van autoritarisme, destructivisme en conformisme. 'Heeft de mens behalve een aangeboren drang naar vrijheid misschien ook een instinctief verlangen naar onderwerping?', zo formuleert Fromm het thema van dit werk. Hij ontvouwt hier een weids psychohistorisch panorama waarin ons de geschiedenis wordt getoond als enerzijds een voortdurende strijd voor vrijheid, en als anderzijds een even voortdurende vlucht voor dezelfde vrijheid. Deze vlucht uit zich in de vrijwillige onderwerping aan religieuze dogma's en aan politieke ideologieën, in de neiging tot zinloos geweld, en ook in de menselijke aandrif tot sociale aanpassing, willeloos consumptisme en maatschappelijk conformisme. In dit boek wordt duidelijk dat zolang we de allerbelangrijkste verworvenheid van onze tijd, het individualisme, niet goed kunnen verzoenen met echte maatschappelijke samenhang, we gedoemd zijn tot schijnvrijheid. Wezenlijke vrijheid is, stelt Fromm, niet een «vrijheid van», maar een «vrijheid tot» – een innerlijke vrijheid tot de ontplooiing van de individuele persoonlijkheid. Aldus is «De angst voor vrijheid» naast een scherpe analyse van de moderne tijd ook een pleidooi voor waarachtig mens-zijn. Dit boek dient iedereen te lezen die iets van de moderne wereld en de moderne mens wil begrijpen.

Jan Voorbij voegt hieraan toe: “Ido was niet alleen geliefd om de redenen die Ted noemt, maar ook om de ruimte die hij gaf voor oriëntering op actuele maatschappelijke verschijnselen. Zo konden we zelf het onderwerp voor onze scriptie kiezen, mits we de maatschappelijke relevantie van dat onderwerp konden aantonen. Ido leerde ons nadenken en maakte ons ook bewust van de beperkingen van de burgerlijke cultuur waarbinnen wij opgroeiden. Hij was een onconventionele man, die niet schroomde om in deze voor onze ouders en leraren verwarrende tijden heikele onderwerpen op te pakken”.

ACTIEVERGADERING

We organiseerden in de aula tijdens een ochtendpauze een bijeenkomst om met alle studenten te vergaderen over een actieplan. Ons was ter ore gekomen, dat frater Hilarius in de leraarkamer een hartenkreet had opgehangen waarin hij aangaf het niet eens te zijn met het wegsturen van Ido Beeker. Frater Hilarius stelde dat het ontslag van Ido Beeker voor hem een reden was om zijn ontslag in te dienen. We besloten Hilarius te vragen of hij discussieleider wilde zijn voor deze actievergadering. Hij stemde in. Er werd geanimeerd gediscussieerd. In de discussie distantieerde Ido Beeker zich van de actie, waarvoor hij geen verantwoordelijkheid wilde nemen.

Aan het einde van de pauze riep havo-leraar Duits, dat al zijn leerlingen nu naar zijn lokaal moesten komen. Deze leerlingen verlie- ten daarop de aula, waarop frater Hilarius spottend opmerkte: “We moeten het he- laas zonder de Duitse Gründlichkeit stel- len.” Uiteindelijk werd besloten één dag te staken, al is de term boycot beter op z’n plaats.

Na afloop kwam leraar geschiedenis Bert van Berkel naar mij toe en sprak mij aan: ‘Je was zo flink om de boel op te stoken. Als je een kerel bent, ga je nu naar de di- recteur om hem het besluit te vertellen.’ Ik wees hem erop dat de heer Steggink ook aanwezig had kunnen zijn bij de vergadering, maar dat ik het hem zou gaan vertellen.

Ik klopte op de deur, ging naar binnen en kreeg meteen met stemverheffing te horen dat ik de kamer diende te verlaten. Ik wachtte af tot de heer Steggink afgekoeld was en bracht hem vervolgens het nieuws dat we besloten hebben een dag te staken.

De volgende dag hing op het informatiebord een brief van de directeur, waarin hij zijn stand- punt verduidelijkte en ons erop wees dat we helemaal niet konden staken, omdat we geen dienstverband hadden. We dienden te zeggen: wij boycot- ten de lessen.

Het actieplan omvatte een wandeling naar het Lapersveld, waar we ludieke liedjes gingen zingen en discussiëren. Ruud van de Kolk nam zijn gitaar mee. Van frater Hilarius kreeg ik een uitgebreide brief³ over creatieve acties. Ik her- inner me dat zijn brief begon met aan te geven dat het uit- zonderlijk is dat een leraar zich met een dergelijke actie be- zighoudt. Eén van zijn ideeën was om met petjes op de om- geving van de studio’s te gaan schoonmaken. Hij leverde een concept van het te maken petje erbij. Toch werd de actie niet door alle leerlingen gesteund. Er waren ook leer- lingen die op die dag de lessen gewoon volgden. Ook was

er een grote groep leerlingen die eenvoudig thuisbleven. Ook in onze klas was er verdeeldheid.

REACTIES VAN EEN PAAR KLASGENOTEN UIT DIE TIJD

René Saras meldt: *Ik was tijdens de stakingsdag vertegenwoordiger van onze groep in het stakingscomité samen met o.a. Ted Brans (havo 5). De dag erop ben ik met de andere stakingsleiders ontboden bij Steggink⁴ en kreeg de mededeling dat als ik nog één keer over de schreef zou gaan ik zou worden weggestuurd en Staatsexamen zou moeten doen.*

Frank van Geffen kijkt als volgt terug op de actiedag:

Met de beslissing van de directie om Ido Beeker te ontslaan, was ik het (uiteraard) ook oneens. Het argument voor die beslissing – al dan niet hardop uitgesproken – leek mij principieel verkeerd. Wat mij ook principieel verkeerd leek, was het middel dat wij, studenten, wilden inzetten om ons ongenoegen kenbaar te maken. Een staking

³ Deze brief zit nog verstopt ergens in een doos, maar ik heb hem nog niet gevonden.

(of eigenlijk dus een boycot) vond ik niet passen bij wat er aan de hand was. Ik vond dat we beter met de schoolleiding in gesprek konden gaan om naar oplossingen te zoeken. Of die weg tot succes had geleid, zullen we nooit weten.

Maar, weer principieel, als ik niet meedeed aan de boycot, betekende dat niet dat ik een vrije dag had. Ik kwam die bewuste dag dus op de scooter uit Bithoven om de lessen te volgen, voor zo ver die er waren. Het toeval wilde dat we een dubbel uur maatschappijleer zouden hebben van Ido Beeker. Daar zat ik, in mijn eentje in het lokaal, met Ido. Ik vermoedde dat hij het mij kwalijk nam dat ik niet 'zijn kant koos'. Maar in dat dubbele lesuur kon ik mijn standpunt heel goed aan hem duidelijk maken en vond hij het een goede keus om dan toch aanwezig te zijn. Zo werd het nog heel gezellig...

Ook was er een les van Jan Bijvoet, voor Nederlands. Jan zag er niet veel heil in om mij privé's te geven dus kreeg ik alsnog vrijaf. Met Bert van Berkel heb ik ook nog een (sterk verkort) lesuur over de zaak gepraat. De drie leraren waardeerden mijn principiële keuze om toch te verschijnen. De standpunten van Bijvoet en Van Berkel over het ontslag van Ido Beeker herinner ik me niet meer.

Zou ik het weer zo doen? Misschien wel. Ik ben nog steeds meer van de dialoog dan van de confrontatie. Hoe kunnen we deze zaak oplossen zodat we er allebei beter van worden, of ten minste niet slechter? Nou ja, het zijn maar mijmeringen.

Klasgenoot **Frans Wikkerman**:

Hai Ted,

Net terug van een vakantie in Frankrijk. Daar las ik je concept. Ik heb het voor me uitgeschoven om pas te reageren als ik thuis zou zijn.

Bij deze. Ik weet van de acties t.a.v. Ido Bleeker. Maar de details zijn me echt ontschoten. Verbazend hoe jouw geheugen en dat van Jan en René nog zo scherp zijn rondom dit gebeuren. Achteraf gezien schetst het een prachtig tijdsbeeld van de 60-er en 70-er jaren. Helaas kan ik er- door de aangetaste herinneringen weinig aan toevoegen. Ik vond het razend interessant om te lezen en het riep bij mij wel weer de sfeer op van die tijd. Dank voor het delen. We zijn toch 'deelnemers' geweest in de bovengenoemde roerige tijden. Ik moet eerlijk zeggen dat - als naïeve jongeling uit Laren- een deel langs me heen is gegaan.

Leuk trouwens dat het periodiek van Ludgerus ook mijn kant op komt.

Voor nu wens ik jou en Ine een heerlijke zomer toe. En wie weet tot een volgende reünie.

Hartelijke groeten,

Frans

GESPREK MET SCHOOLBESTUUR

Na deze actiedag werd 'het actiecomité' bij het bestuur uitgenodigd. In het bestuur zat de heerroom van onze klasgenoot Jos Som. Ons werd duidelijk gemaakt dat wij slechts passanten

op de P.A. zijn, maar dat het bestuur diende te waken over de katholieke identiteit van de school. Ons argument dat men dit blijkbaar bij de sollicitatie niet heeft gedaan, werd 'weerlegd' met de opmerking dat men dacht dat Ido katholiek was, omdat zijn vrouw katholiek was. Ik voelde duidelijk nattigheid. Men wilde van hem af en gebruikte de katholieke identiteit als argument.

Ook legde men ons het benoemingsbeleid van de school uit: de zgn. palettheorie. Een schilder gebruikt verschillende kleuren als

hij schildert. Bij de benoeming van nieuwe leraren zorgde het bestuur voor een grote verscheidenheid aan docenten, want zo krijgen de studenten een gedegen opleiding. Onze vraag of

deze palettheorie er niet voor pleit om juist iemand als Ido Beeker in dienst te houden, werd beantwoord met een spitsvondige redenering, dat een schilder wel verschillende kleuren gebruikt, maar slechts één verfsort.

Aan het einde van het schooljaar verdween frater Hilarius. Hij was zijn carrière begonnen in het lager onderwijs en hij ging nu terug naar datzelfde lager onderwijs. Frater Hilarius werd onderwijzer in klas 6 (groep 8) van de Mariaschool in Bussum en verliet kort daarna het klooster. Hij zou hier niet lang als onderwijzer blijven. De vrijheid die hij gewend was aan ons te geven, paste niet op de lagere school.

Aan het begin van het schooljaar werd vervolgens ook een studiedag ingelast om de school te democratiseren d.m.v. allerlei werkgroepen. Onze klas liet een kritisch geluid horen en koos als woordvoerder een leerling, die over goodwill bij de directie beschikte. Onze woordvoerder en de directeur verschillen van mening of er echt inspraak gegeven gaat worden. De directie gaf aan echt medezeggenschap te willen geven, maar dan wel op eigen voorwaarden. Het was mijn laatste jaar op Ludgerus. Er waren nu andere prioriteiten: afstuderen. Ik hield me gedeisd en keek uit naar het zelf voor de klas staan, voor het 'echie'.

EEN ANDERE KIJK OP HET CONFLICT

In mijn speurtocht naar 'de waarheid' in het conflict rond Ido Beekers schreef ik Rien Overvelde een mail.

Dag Rien,

Ik ben bezig met een artikel voor het periodiek Hilversum 3. Het artikel gaat over de staking van 1973. Ik heb begrepen dat jij van mening was dat de directeur Steggink tegen dit ontslag was en Ido Beeker min of meer een vaste benoeming had toegezegd. Deze mening is voor degene die rechtstreeks bij de actie betrokken waren een verrassing. Mijn vraag is wie jouw bron is voor jouw mening?

Zijn antwoord is voor mij verrassend.

Hallo Ted,

Na enig nadenkwerk weet ik weer van wie ik die informatie toentertijd heb gekregen. Het was frater Hilarius die inhoudelijk een boekje opendeed over het functioneren van Fr. Meinardus Steggink. De onderlinge verhouding tussen de (voormalige)fraters was niet zo goed. Meinardus (Steggink) had dhr. Beeker een vaste benoeming in het vooruitzicht gesteld, maar het schoolbestuur, lees de congregatie, was om geloofsredenen tegen.

Het feit dat Hilarius de bron blijkt, geeft mij vertrouwen dat directeur Steggink inderdaad tegen het ontslag geweest is. Een open vraag blijft hoe het komt dat hij een nederlaag leed in zijn strijd tegen het schoolbestuur. Mogelijk speelde de onderlinge verhouding tussen de fraters – en het uittreden van Steggink en zijn huwelijk – op de achtergrond een rol.

Rien Overvelde geeft mij in een latere mail nog meer inzicht:

Beste Ted,

Leuk dat je reageerde op mijn mail. Om jou volledig te informeren over het gedrag van Meinardus duurt heel lang. Daarom doe ik het in het kort. Toen in 1960 frater Willibrordo algemeen overste werd en frater Crispinus de nieuwe directeur, was Meinardus hevig teleurgesteld. Hij had er vast op gerekend dat hij het zou worden. Als reactie claimde hij klas 5 en dat dit de verhouding met de medefraters niet ten goede kwam, laat zich raden. Meinardus was erg zelfzuchtig en had een ongezonde geldingsdrang..... Hij wilde de beste schoolleider zijn. Hilarius was tegelijkertijd met mijn lichter leraar handvaardigheid geworden en wij hadden meteen een klik. Ik heb erg veel aan hem te danken. Toen Meinardus toch directeur werd omdat Crispinus aan grensoverschrijdend gedrag deed, zette hij meteen zijn stempel op de school. Dat bracht enige tweestrijd in het bestuur met zich mee.

Persoonlijk vond ik het vreemd dat Meinardus na zijn uittreding en huwelijk in een groot huis in Hilversum kon gaan wonen. In een brief aan een groep studenten uit 1957 repte hij over de tegenwerking en het verdriet over het feit dat hij niet de beste pedagogische academie van Nederland had kunnen had kunnen leiden.

Veel informatie heb ik van frater Hilarius en frater Monulphus. Die was de archivaris van de orde en in mijn tijd de douche-frater. Ik heb bij gelegenheid van enkele reünies van mijn klas een H-3 special gemaakt en zodoende veel gesprekken met o.a. Monulphus mogen voeren. Tot slot nog.....het beeld van Ludgerus dat voor de school stond, staat nu in de Ludgertuin naast de kerk in Vierakker waar ik rondleidingen verzorg. Kom maar een keer kijken!

Hartelijke groet,

Rien Overvelde

50 JAAR LATER: EEN TERUGBLIK

Bij het schrijven van het verslag over 'de staking' op de P.A. moest ik terugkijkend denken aan het begin van *Titaantjes*, het prachtige verhaal van Nescio:

"Jongens waren we – maar aardige jongens. Al zeg ik 't zelf. We zijn nu veel wijzer, stakkerig wijs zijn we, behalve Bavink, die mal geworden is. Wat hebben we al niet willen opknappen. We zouden hun wel eens laten zien hoe 't moest. We, dat waren wij, met z'n vijven. Alle andere mensen waren 'ze'. 'Ze', die niets snapten en niets zagen."

Het past ons om op deze plek ook kritisch naar onszelf kijken. Alleen al omdat dat ons op Ludgerus geleerd is - gelukkig.

Ja, we waren beziel, superkritisch en super betrokken. Ja, wij zouden dat onderwijs wel eens even veranderen en de opleiding en passant meenemen. Ja, we beschouwden onszelf als de "nieuwe golf". Ja, we discussieerden alsof ons leven ervan afhing, waarmee we onze geesten scherpten en werden geheel in beslag genomen door "het woeden der gehele wereld", zoals jongs mensen dat gelukkig vaak doen.

Maar we waren ook naïef, vaak impulsief in ons denken en doen en voelden ons vaak superieur t.a.v. mensen die er anders over dachten en met de daarmee gepaard gaande arrogantie hebben we mensen van ons vervreemd en gekwetst. Zo hebben wij bijvoorbeeld de opvolger van Ido Beeker, Gerard Hoogendijk geen enkele kans gegeven..... En al waren we "Jongens .... aardige jongens. Al zeg ik 't zelf", in onze ongenueanceerde jeugdigheid waren we ook hard, soms erg hard: de wijsheid moest nog komen.....

Ted Schilder, t.schilder@home.nl

Met dank aan mijn jaargenoten Jan Voorbij, René Saras, Frank van Geffen en Frans Wikkerman van lichting 1971-1974 en oud-Ludgeriaan en auteur Rien Overvelde.

OVERLEG MET HYENA'S !!

door **Henk Ruijter** (63-68) met illustratie van **Jan Verheijen** (63-68)

In de periode, dat ik op de Lomschool De Ruimte in Amsterdam werkte, waren we als maatschappij net in de antiautoritaire, laten we maar zeggen, crisis verdwaald. Denk aan de studentenacties, provo, enzovoort!

Voor mijn komst op die school, die onderdeel was van het Psychologisch Pedagogisch Instituut Amsterdam, was er al een soort van leidend (voor mij lijdend) model opgesteld, waarin nauwkeurig stond uitgestippeld, wie wanneer ergens over mee mocht praten en hoe zwaar diens stem telde in de besluitvorming. Een duidelijke poging om ervoor te zorgen, dat de leidinggevenden 'goed gemanaged' werden en waarschijnlijk de reden, dat mijn voorganger zijn biezen had gepakt.

Als directie was je sowieso, uit hoofde van jouw functie, verdacht. Dit ondanks het feit dat je via een veelheid van gespreksrondes tijdens de sollicitatieperiode ongeveer al het hele team had gezien en gesproken. Je werd dus niet alleen door een 'elitair bestuur' beoordeeld en aangenomen, maar in feite door henzelf. Nu vraag ik mij weleens af op welke kwaliteiten ik werd beoordeeld: leidinggeven, inhoudelijk goed, of makkelijk te manipuleren?

Om de drie weken was er een zogenaamd 'plenair overleg'. Dat hield in dat alle medewerkers, 45 in getal, zich in een grote cirkel in de aula van de school verzamelden. Ik had het grote geluk, om dit overleg te mogen voorzitten. Niet zelden werd deze vergadering benut om, mede via het eerdergenoemde document, de leiding (directeur en orthopedagoog) de maat te nemen. Een masochist zou zeggen: "Heerlijk!" Toch heb ik er acht jaar gewerkt en veel geleerd!

VE 2022

In een eerdere fase van mijn loopbaan maakte ik als jong schoolhoofd deel uit van het hoofdenoverleg van de Stichting Katholiek Onderwijs in Castricum. Allemaal ouwe knakkers en twee jonkies. Op een gegeven moment brak bij collega-jonkie (inmiddels collega-probuslid) de pleuris uit. Het onderwijsteam had besloten, dat hun hoofd hen niet vanzelfsprekend en altijd mocht vertegenwoordigen in het genoemde hoofdenoverleg. In plaats daarvan kwam een teamlid, laten we hem Fons noemen, opdruiven in ons overleg. Fons zat, gewapend met potlood en papier, als een ouderwetse boekhouder likkend aan het potlood, goed bij te houden wat die vermaledijde en niet te vertrouwen rakkers allemaal verzonnen. De oudere (vanzelfsprekend) heren wisten totaal geen raad met de situatie en ik was alleen maar blij dat er op mijn school geen sprake was van deze vorm van anarchie.

Na De Ruimte mocht ik weer terug naar de vertrouwde omgeving van Castricum, om daar als directeur van het Medisch Kinderhuis Antonius te gaan werken. Daar heersten vergelijkbare toestanden als in Amsterdam. Maar behalve een plenair overleg, dat veel weg had van wat op De Ruimte gebeurde, was daar ook een wekelijks stafoverleg, waar de directeur ook geacht werd aan deel te nemen. Nu was ik best heel erg geïnteresseerd in de inhoudelijke kant van wat er in het kinderkuis gebeurde, maar ook dit overleg bleek vooral bedoeld om de directie aan te sturen. Daarnaast werden er ook de voortgang of de problemen met betrekking tot de kinderen besproken. Dat was voor mij de uitweg! Ik stelde dat ik vanzelfsprekend wel mee zou doen aan inhoudelijk beleidsoverleg, maar om zover in de details te gaan, daar heeft een directeur helaaaaas geen tijd voor.

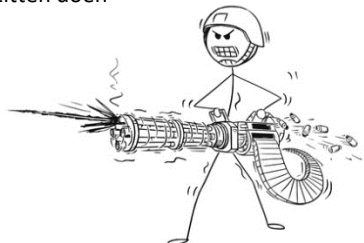
Maar maatschappelijke verschijnselen kunnen kennelijk ook zomaar weer verdwijnen en zelfs omslaan in het tegenovergestelde. Weer later namelijk, inmiddels bestuurder van een grote jeugdzorgorganisatie in Noord-Holland, mocht ik ook dat meemaken.

In die periode hadden we met het managementteam de beginselen van de 'Lerende Organisatie' omarmd. Een denkwijze over organiseren die uit de koker van de Amerikaan Senge komt en hier in Nederland gepropageerd werd door de aan Nyenrode verbonden Wierdsma en Swierenga. Als een soort van vertegenwoordiger ging ik alle 32 vestigingen af om daar het evangelie van de Lerende Organisatie te brengen.

Een belangrijk element in deze visie is, dat de verantwoordelijkheid zo laag mogelijk in de organisatie zou moeten worden gelegd. Dat betekent, dat medewerkers beslissingen moeten/mogen nemen over hun eigen werkterrein en ook mee het beleid bepalen voor hun eigen afdeling en daarmee de gehele instelling. Nou, je zou zeggen, kaassie voor die mensen.

Tsja, een groot aantal was blij en ging enthousiast aan de slag. Maar ik werd ook geconfronteerd met uitspraken als: "Dat wil ik helemaal niet. Ik heb liever dat jij zegt wat ik moet doen." En "Ja daaag, ik ga een beetje jouw werk zitten doen"

Schiet mij maar lek!

TREK 'M AAN DE VINGER...

DIT VERHAALTJE SPEELT ZICH RUIM EEN HALVE EEUW GELEDEN AF. JE ZIET EEN STEL KWEKELINGEN DIE STIEKEM AAN 'T ZUIPEN ZIJN BOVEN IN DE KLEINE REPUBLIEK AAN DE OUDE AMERSFOORTSEWEG 79 IN HILVERSUM.

SNEL WEG, WANT ER WIL IEMAND MEE IN ZIJN ONDERBROEK. DIE MOETEN WIJ ER NIET BIJ HEBBEN!

IK BEN DE KNIP VERGETEN...

EN IN 'T CAFÉ:

DE EEN NA DE ANDER WORDT PER BRANCARD AFGEVOERD!

JAN VERHEIJEN

VOORGESCHIEDENIS

Harderwijk, september 2022

Aan mijn verblijf op “Aartsbisschoppelijke kweekschool St. Ludgerus” ging een nogal heftige periode vooraf. Het eerste deel van mijn verhaal gaat dan ook over die voorgeschiedenis.

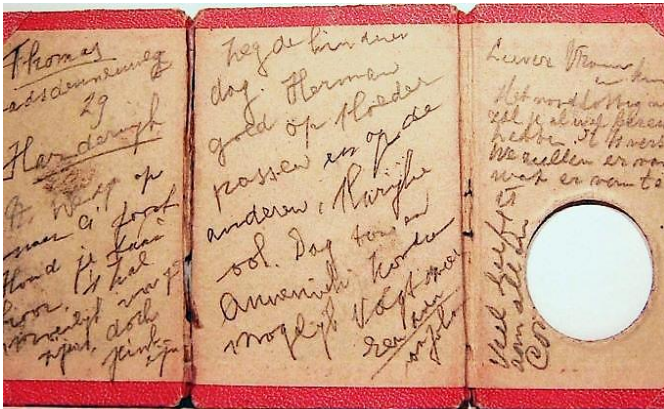
Ik ben geboren in 1939 Ik was de eerste nakomeling van Johan Thomas en Maria (Riet) Rijke. Mijn vader woonde “op kamers” in Harderwijk bij een oudere zus van mijn moeder. Mijn moeder was heel goed met haar zuster en kwam erg vaak bij haar over de vloer, en ontmoette op die manier mijn vader. Nou ja, verliefd, verloofd, getrouwd: in 1938.

Mijn ouders woonde vlak in de buurt van de zus van mijn moeder, voor mij oom Cor en tante Net. Zij hadden vier kinderen De contacten tussen de twee gezinnen waren en bleven zeer hecht. Persoonlijk werd ik me daarvan bewust zo rond mijn 4^e levensjaar. Ik had een heel goed contact met mijn twee neven en twee nichten. Vooral met de jongste zoon Cas ben ik veel opgetrokken. Hij heeft mij zo te zeggen onder zijn hoede genomen, vooral in de laatste oorlogsjaren, en dat was maar goed ook!

Op 1 oktober 1944 vond de algemeen bekende razzia in Putten plaats. Juist op die zondagmorgen zouden mijn vader en zijn zwager (oom Cor) op bezoek gaan bij hun schoonmoeder die in die tijd verbleef bij familie in Achterveld. Ze zouden na de Vroegmis op de fiets gaan, doch de trip werd uitgesteld, omdat het erg regenachtig was. Na de Hoogmis was het echter flink opgeklaard en vertrokken ze alsnog. De tocht zou gaan via Ermelo, Putten, Voorthuizen, en Terschuur. Maar ze zijn niet verder gekomen dan toenmalig Hotel De Spreng vlak voor de afslag naar de dorpsstraat Putten.

“Absteigen und mitkommen”!!!!

Om het verhaal kort te houden: ze zijn samen met ruim 600 mannen uit Putten afgevoerd vanaf station Putten naar kamp Amersfoort en een week later op transport gesteld naar Kamp Neuengamme!

Een van de laatste levenstekens die wij kregen van vader was een boodschap die hij had geschreven op de omslag van zijn persoonsbewijs en die hij vanuit de trein op het station van Putten heeft meegegeven aan een van de vrouwen uit Putten die afscheid nam van haar echtgenoot. De boodschap op het persoonsbewijs was ook aan

mij persoonlijk gericht: “Herman goed op moeder passen en op de anderen” (zie foto).

Die opdracht heeft mij mijn hele leven parten gespeeld. Wat moet je als vijfjarig jochie met

zo'n opdracht! Ik heb me ontelbare malen schuldig gevoeld, als ik weer eens wat had uitgehaald dat onder meer normale omstandigheden gewoon "kattenkwaad" genoemd kon worden.

Mijn vader is in het vroege voorjaar van 1945 overleden op transport van werkkamp Meppen-Versen naar Sandbostel. ("vermoord door de moffen")

Mijn moeder bleef achter met vijf kinderen zonder inkomen maar met bijzonder veel steun van de Katholieke gemeenschap in Harderwijk, en de stichting "Puttens Jeugd".

Ten tijde van dit drama was ik vijf jaar, en wij leefden met ons gezin onder de hoop en eigenlijk ook de verwachting dat vader terug zou komen.

Echter..... ik was erbij, toen de Pastoor en een familielid op een morgen kwamen vertellen dat mijn vader dood was. Ik weet nog dat ik uitriep:" Is vader dood???" en dat ik toen helemaal van de wereld was.

Jaren later, na Ludgerus, realiseerde ik me dat ik een groot trauma diep had weggestopt in mijn onderbewuste.

Tijdens mijn lagere schoolperiode had mijn moeder, om aan een beetje inkomen te komen, een aantal kostgangers in huis genomen. Voornamelijk personen die een kantoorbaan hadden, of in het onderwijs werkten etc. en die in het weekend naar huis gingen. Ons huis was dus erg vol, en samen met mijn broers en zusters sliepen wij op zolder, omdat alle slaapkamers bezet waren door die kostgangers.

Na de lagere school zou ik naar de Mulo gaan en mijn moeder had besloten, op advies van verschillende personen en instanties, om mij op een internaat onder te brengen. Dat internaat, Huize Sint Radboud in Medemblik, werd geleid door fraters van Tilburg. Samen met mijn moeder reisden we met trein en bus naar Medemblik.

Medemblik, Huize St. Radboud, Voorgevel

Jaren later hoorde ik van mijn moeder dat ze het erg zwaar vond om mij daar achter te laten, maar ze was aan de andere kant blij dat ik terecht kon op een "veilige plaats". Ze wist niet beter!!

Wat die veilige plaats betekende ervoer ik al na een paar weken, toen een vriendje tegen me zei dat ik maar beter niet met de "ziekenfrater" in contact moest komen, al was het maar voor een pleister op een wondje! Na lang aandringen vertelde hij dat hij bij een bezoek aan de spreekkamer van die ziekenfrater meteen werd meegenomen naar de ziekenzaal, omdat hij koorts zou hebben. Op die ziekenzaal is hij toen zwaar misbruikt!

In de loop van dat eerste jaar kreeg ik veel te maken met medeleerlingen die óf seksueel waren misbruikt óf zwaar waren mishandeld. Die mishandelingen kwamen vooral op conto van frater Hadriaan, een grote, zware, imposante surveillant.

Mijn persoonlijke ervaring met die frater Hadriaan had ik aan het eind van mijn eerste jaar in die “veilige omgeving” tijdens de warme maaltijd 's middags om 4 uur (goûter). Ik had toen volgens hem niet genoeg eten opgeschept, waarna hij mijn bord vol schepte met “hete bliksem” en me toesnauwde dat ik alles moest opeten tot de laatste kruimel. Ik was verplicht te blijven zitten tot mijn bord leeg was, ook toen de andere jongens naar de recreatiezaal en later rond een uur of negen naar de slaapzaal gingen. Frater Hadriaan kwam naar me toe, trok me aan mijn haren over de

lange bank die voor de tafel stond heen en heeft me helemaal bont en blauw geschopt en geslagen.

Het zal duidelijk zijn dat ik die nacht niet geslapen heb, maar de volgende morgen ben ik nog voor het ontbijt via de grote voordeur, de enige deur die niet was afgesloten, vertrokken en ben gaan lopen, langs de IJsselmeerdijk, richting Hoorn.

Ik wist dat ik naar Amsterdam moest en dat er achter het centraal station een aanlegsteiger was van de 'Kasteel Staverden', een toeristenboot die heen en weer voer van Harderwijk naar Amsterdam. De kapitein van die boot heette Miedema en was een goede kennis van mijn vader. Ik heb er twee dagen en een nacht over gedaan. Onderweg heb ik hier en daar wat eten weten te vinden, maar ik liep behoorlijk uitgeteld de loopplank op van de 'Kasteel Staverden'. De volgende gebeurtenis heeft een enorme indruk op mij gemaakt: Kapitein Miedema kwam me tegemoet op de loopplank en met de woorden: “Jongetje, kom jie moar even hiero”, gaf hij me zijn broodtrommeltje.

Het was intussen eind mei van dat jaar en toen ik thuis aankwam vroeg mijn moeder, verrast als ze was: “Waar kom jij vandaan?”, waarop ik antwoordde dat ik vakantie had. Op haar vraag waar mijn spullen dan waren antwoordde ik dat die zouden worden nagestuurd. Dat gebeurde ook, een week later, met van Gent en Loos.

Op de verjaardag van mijn moeder, waar al haar zusters aanwezig waren, werd over mij besloten dat ik de Mulo zou afmaken in Soest en dat ik bij de familie van een van de zusters van mijn moeder zou verblijven. In de weekenden fietste ik dan naar huis en hield ik ondanks alles een goed contact met mijn moeder, broers en zussen. Kortom: drie geweldige jaren samen met neef en nicht in dezelfde klas van de Mulo, waar ik uiteindelijk slaagde voor mijn eindexamen met een gemiddeld eindcijfer van 8,8!!!

In een soort familieberaad is toen besloten dat ik maar in het onderwijs moest gaan. Op advies van Henk Hobma, hoofd van de Dominicusschool in Harderwijk die zelf zijn opleiding had genoten op Ludgerus, kwam ik dus in 1956 terecht op de Aartsbisschoppelijke kweekschool Sint Ludgerus. Weer een internaat, weer onder leiding van fraters. Met mijn ervaringen op dat internaat in Medemblik waar ik mijn lesje wel had geleerd, heb ik vijf fantastische jaren gehad op Ludgerus, waarover meer in de volgende aflevering van H3.

Bericht uit de Provence (14)

van Jos Bus ('63 - '66)

Open deur: we zijn allemaal gevoelig voor prikkels van buitenaf.

Toch opent die deur zich niet bij iedereen op hetzelfde moment op dezelfde manier bij dezelfde waarneming; iedereen wordt op een unieke manier aangesproken en heeft daarop een persoonlijke reactie, van aanbidding tot walging en alles wat daartussen zit. Simpele conclusie: smaken verschillen.

De een houdt van gebak
de ander van gehak
geeft allemaal geen zak
uiteindelijk wordt alles kak

Ja, zolang het over eten gaat klopt dit wel, maar wat als we onze voorkeuren in de diverse kunstrichtingen met elkaar gaan bespreken, dan hebben we niet zo'n simpele vergaarbak om daar zo'n eenheidsworst voor te bakken.

Zijn er dan niet een paar eigenschappen of kenmerken die bij een breed publiek in de smaak vallen? Vast wel. Maar eerst wil ik het nader te bespreken gebied inperken om verdwalen te voorkomen. Ik kies er twee. Muziek. En poëzie.

Music for the millions: pakkende, als het even kan, meezingbare melodieën, gemakkelijk in het gehoor liggende hamonieën (geen scherpe dissonanten graag) en een doorlopend, mee te tikken ritme of een niet te missen beukende beat. Dichtkunst voor de massa: een mooie gedachte, op rijm, met een vaste metrum, of fraaie herkenbare, beschrijvende (natuur)beelden.

Maar er zullen toch nog wel andere criteria zijn die velen behagen?

Na enige tijd met mijn ogen dicht gezeten te hebben, wijsvingers en duimen bijeen, rustend op mijn kleermakerszitknieën, "OM"[Aum]-geluiden hummend, dirigeerde het universum mij naar een andere GGD [Grootste Gemene Deler]:

r u s t :

een trage, deinende beweging, kalme klankkleuren, herhalingen van vloeiende melodielijnen, stromende en ruimte-scheppen-de woorden, het liefste vervuld van enige weemoed. Rust waarin eventuele voorafgaande opwinding en spanning worden opgelost, en... uiteindelijk wordt alles stilte. (Kák, dus toch...!)

*And in the naked light, I saw
Ten thousand people, maybe more
People talking without speaking
People hearing without listening
People writing songs that voices never shared
And no one dared
Disturb the sound of silence*

Zo luidt de intrigerende derde strofe in het bekende lied van Paul Simon uit 1964. Ik vind nu - in 2022 - de tekst, als gedicht, eigenlijk sterker dan het lied. (Mening).

Welke muziek durft **zo min mogelijk** die stilte te verstoren?
En welk gedicht ontroert door zijn stilte?

De kunst is om het gevoel van 'zen' niet in onbenullige saaiheid te laten verzanden, wat helaas op veel meditatie-compilaties het geval is. Hieronder enkele (!) naar mijn mening en smaak zeer geslaagde voorbeelden.

In de klassieke muziek gaan mijn gedachten al snel uit naar de adagio's en lento's van Bach en Handel tot aan die van Mahler, Barber, de langzame delen dus. Of de *sarabandes* en *pavanes*, langzame en statige dansvormen, de eerste vanuit Mexico via Spanje naar Frankrijk gekomen, de tweede van Spaans-Italiaanse origine. Je kunt ook terecht bij de pianostukken van componisten als Satie met zijn zes *Gnossiennes* en drie *Gymnopédies* of bij de onbekendere Mompou met zijn *Música Callada*.

In filmmuziek worden vaak lang uitgesponnen klankvelden gebruikt zonder duidelijke beat, zoals dat ook in de *ambient music* veel wordt toegepast, een muziekstijl die rond 1970 ontstaat, mede als gevolg van de uitvinding van de synthesizer. Uit de begintijd: Tangerine Dream en van recenter datum Harold Budd & Brian Eno (*The Plateaux of Mirror & The Pearl*), of Ólafur Arnalds.

In de moderne klassieken de muziek van Morton Feldman (*Piano and String Quartet*)
<https://youtu.be/41tt7MXSMYg>

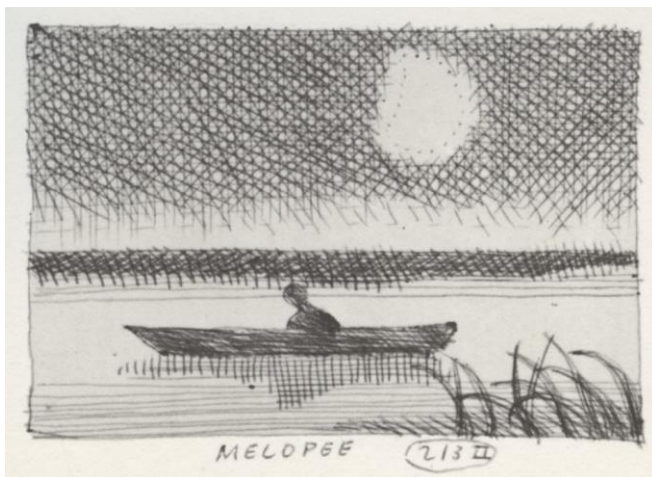
Op de hallucinerende koorklanken van Arvo Pärt in zijn ruim een uur durende werk *Da Pacem*. Op Youtube kun je er bovendien boeiende bewegende beelden van leven onder water bij cadeau krijgen. Erg mooi.
<https://youtu.be/ojTAXyheSns>

Op de schommelende *slows* uit de *minimal music* van bijvoorbeeld Philip Glass.

Ik lees en hoor die minimale beweging ook in de **Melopee** van **Paul van Ostaijen (1896-1932)**, uit zijn Nagelaten Gedichten. De illustratie is van Herman Berserik.

MELOPEE

voor Gaston Bursens

*Onder de maan schuift de lange rivier
Over de lange rivier schuift moede de maan
Onder de maan op de lange rivier schuift de kano naar zee*

*Langs het hoogriet
langs de laagwei
schuift de kano naar zee
schuift met de schuivende maan de kano naar zee
Zo zijn ze gezellen naar zee de kano de maan en de man
Waarom schuiven de maan en de man getweeën gedwee naar de zee*

Het is stil.

Van Ostaijen voegt bij elke regel een element toe; onze waarneming wordt bijzonder goed gevoed, we volgen de kano door het landschap, traag maar gericht, en die beweging wordt in klank verduidelijkt door al het schuiven, de alliteraties van de m, de z en de klankherhaling van de a-aa, de tw-dw en de ee.

Nee, het gedicht rijmt niet op de traditionele manier, maar deze klankverwantschappen zijn eigenlijk zoveel veelzeggender.

Hélemaal stil wordt het in het beruchte stuk 4'33'' van **John Cage**. Je kunt het je misschien herinneren: in 2010 werd het in DWDD uitgevoerd – én toegelicht – door Reinbert de Leeuw. Het werd als eerbetoon na diens overlijden in 2020 herhaald: https://youtu.be/YMh_0KizEM8

Het werk bestaat uit 3 delen, waarboven de aanduiding 'tacet' staat: 'zwijgen'.

De uitvoerende(n) brengen dus geen muziek voort; de delen moeten wel getimed worden. Door het openen en sluiten van de klep van de piano worden die zichtbaar gemaakt aan het publiek. Wat overblijft is alle omgevingsgeluid en dat wordt door de concentratie van de luisteraars als een zelfstandig muziekstuk ervaren.

Cage baseerde zijn compositie op de *White Paintings* van popartkunstenaar **Robert Rauschenberg** van een jaar eerder (1951). Hij zei dat elke wisselende lichtinval zijn witgekwasde doeken deed veranderen.

Ook hier wordt de concentratie en ontvankelijkheid van de kijker uitgedaagd.

Waarschijnlijk overbodig om te vermelden dat er heel wat antigekekrakeel te horen viel als reactie op deze confronterende kunstwerken.

the white paintings / three panel (1951)

Daarbij past dit schitterende gedicht van (Guillaume) Van der Graff :

De rijzende zon en de dalende maan
en de ademende zee

en de wassende maan en de tanende zon
en de zee die verzandt

en de vragende maan en de zwijgende zon
en de pompende zee

de popelende zee

uit: Praten tegen langzaam water (2007)

Ook hier is de wereld leeg gemaakt, slechts enkel kosmische grootheden blijven over. En de dichter/lezer natuurlijk; dat lees je in de woorden *vragend, zwiingend, pompend* en *popelend*; dat is menselijke, dichterlijke invulling.

Wat me in dit gedicht steeds weer intrigeert is de '*melopee*', de zangerige, ietwat monotone, meanderende melodie met die fantastisch opsommerige **en de-herhaling** (16 keer) die steeds de (tegen-)beweging aanduidt. Daarnaast de herhaling van de **a-, aa- en z-klanken**, en op het eind 3x die **allitererende p**.

Voel de magische cadans als je je tempo van lezen in bedwang houdt (je hebt toch geen haast?)

En..., tot rust gekomen? Of slaap je al?

Reacties kun je sturen naar buswerk@gmail.com ; ook als je alsnog mijn poëziemails wilt ontvangen.

ANDERE TIJDEN

door Hans Wynants (59-64)

Op 19 juli 1973 overleed mijn vader. Hij werd 63 jaar oud. Dat vonden we weliswaar niet stouwd, maar ook niet, zoals we toen zeiden, in de wieg gesmoord.

Een van mijn beste vrienden overleed onlangs. Na een kort ziekbed stierf hij op 63-jarige leeftijd.

Hoewel 63 jaar in 1974 net zo lang was als in 2022, had ik het idee dat mijn vader overleed na een werkzaam leven. Hij was opgeklommen van kleermaker naar eigenaar van enkele zaken en was op die leeftijd klaar om de zaken over te dragen aan de volgende generatie. Mijn vriend, overleden in 2022 stond op 63-jarige leeftijd nog volop in het leven. Hij sportte, ging op vakantie en deed alle dingen die jongvolwassenen op die leeftijd doen. Kortom 63 in 1974 was heel iets anders dan 63 in 2022. Dat heeft natuurlijk te maken met de gezondheidszorg, betere voeding en talloze andere factoren. En daar kunnen we blij om zijn, maar een feit blijft dat oud in 1974 wat anders was dan oud in de huidige tijd.

De zestigers van de jaren zeventig zagen er ook anders uit dan die van nu. Tenminste in onze streken. Geen opvallende kleding en schoeisel. Want tot de punktijd aanbrak was het motto "Doe maar gewoon, dan doe je gek genoeg". De minirok en de spijkerbroek waren, meen ik, de eerste tekenen dat er verandering in de lucht zat.

Ergens begin van deze eeuw filmde ik in een kerk in Spakenburg. Tussen al het keurige zondags geklede volk zat een jongen met een felgekleurd T-shirt, een opgeschoren kapsel en wat sieraden. Niemand zei er iets van, maar ik denk dat die jongen het in deze gemeenschap niet zo lang vol zou houden.

Onlangs fietste ik bij het uitgaan van die kerk bij toeval langs en zag een menigte jongelui in felgekleurde T-shirts en opgeschoren kapsels. Nog maar weinig (oudere) mensen het hun zondagse goeie goed aan. Zelfs aan het streng christelijke Spakenburg waren de veranderingen niet voorbijgegaan.

Zelf ben ik, vermoedelijk net als veel van onze lezers, de tachtig al gepasseerd. Maar ik lees met veel belangstelling de overlijdensberichten in de krant, daarbij de geboortedatum en de overlijdensdatum bekijkend, mompelend dat ik die, meestal onbekende, toch mooi heb overleefd.

Vroeger, toen ik nog ver verwijderd was van de tachtig, verzamelde ik zelfs de originele opschriften waarmee sommige families aankondigden dat de genoemde persoon niet meer onder ons was:

Hier rust Adriaan. Hij heeft nooit iets anders gedaan. Of ..... →

eerstejaars 1966

vijfdejaars 1971

Wim Overkamp (1966-71)

Mijn jaren in Hilversum

Heino (Overijssel)

Toen Harrie de Valk mij vroeg om een bijdrage te leveren aan H3 hoefde ik niet lang na te denken om ja te zeggen. In de jaren dat ik op Ludgerus vertoefde had ik al grote bewondering voor de kwalitatief hoogwaardige artikelen in H3 (Hilversum 3). Mijn collega Toon Hoefsloot, een begenadigd scribent, heeft ook nog deel uitgemaakt van de toenmalige redactie. Het schijnt dat vanwege het feit dat er al een Hilversum 1 en 2 op de radio was, men heeft gekozen voor H3. Of dat werkelijk zo is, durf ik niet te zeggen, maar lijkt me wel aannemelijk.

Terug in de tijd

Op mijn leeftijd, 72 jaar, heb je een heel leven achter je en gaan je gedachten wat vaker terug naar de tijd waarin alles nog voor je lag. Binnen een paar uur gingen steeds meer luikjes uit het verleden open. Het was alsof ik terug was in een andere tijd. De tijd van studentenprotesten eind jaren zestig, bezetting van het maagdenhuis Amsterdam, de tijd van provo's, nozems en hippies, de tijd van de seksuele revolutie met Phil Bloom in 1967 voor het eerst naakt in beeld op de VPRO-televisie, de tijd waarin Dolle Mina's strenden voor vrouwenemancipatie,

1969 Woodstock en de flowerpower, ook het jaar dat Neil Armstrong als eerste mens een voet op de maan zette.

Mijn gedachten gaan met een tikje heimwee terug naar die tijd. De tijd met lange haren in kleding waarin je prettig voelde. Nummers van the Beatles, Stones, Beach Boys, Jimi Hendrix met zijn virtuoos gitaarspel. Ook ik speelde gitaar. Jammer genoeg had ik daar niet te veel aanleg voor.

Boudewijn de Groot en Lennart Nijgh schreven klassiekers die kenmerkend zijn voor die roerige tijd.

1968, op een fuif van mijn vriendin, die ik had ontmoet op Monnikenberg

Naar de Aartsbisschoppelijke kweekschool Ludgerus in Hilversum

Onderwijzer worden was in mijn milieu geen vanzelfsprekendheid. De pastoor en de hoofdonderwijzer in mijn geboortedorp Lemelerveld hadden er bij mijn moeder, weduwe en boerin, op aangedrongen mij door te laten leren. Daar er op de kweekschool in Hengelo, waar ook de fraters van de congregatie van Utrecht lesgaven, geen plaats was, kwam ik in Hilversum.

Op de Oude Amersfoortseweg 79, het gebouw ingeklemd tussen 2 spoorlijnen met altijd het geluid van voorbijgaande treinen waar je al snel aangewend raakte, heb ik 5 jaar in het internaat gezeten. Hilversum was voor plattelanders een stad, de inwoners in Hilversum noemden het een dorp. Dat dorp had grote bekendheid, door de radiostudio's, die van de KRO zelfs heel dichtbij. Dat het een dorp was blijkt nog uit de naam van het plein dat de Brink wordt genoemd, met aangrenzend de Vituskerk.

De ontgroening

Onze jaargroep met de ontgroeningscommissie

2e rij van onder, van l. naar r. de leden van de Ontgroeningscommissie:

Herman Derkman, Wassili v.d. Berg, Theo de Rijk, Jan Tolboom, Fons Wierink, Ton Jansen, Herman de Lange, Joop Peeters, Johan Jonker, Harrie Grob, Wout van der Hoogte. Rechtsboven ondergetekende.

We werden gelijk op onze plek gezet door de ontgroeningscommissie die een mooi ludiek programma voor ons had georganiseerd. Iets wat je toen niet leuk vond, maar naderhand om kon lachen.

Onze jaargroep bestond uit 40 internen en 8 externen.

De ontgroening door de commissie uit het vierde leerjaar 63 - 68 was een ware vertoning. Wij werden als groentjes op de proef gesteld door op de buitencourt met speelgoedautootjes een autorace te houden. Ook werd onze kennis getest door een aantal 4e-jaars. Op een van de eerste avonden werd het gebouw ontruimd om met veel bombarie op de buitencourt een bom onschadelijk te maken. Hier was namelijk een bunker uit de Tweede Wereldoorlog.

In de aula met inklapbare stoelen op de eerste verdieping werden ons de regels van het Ludgerusleven bijgebracht door de toenmalige prefect van de senaat Ton Jansen, later 40 jaar lang mijn collega.

Van de boerderij naar het internaat

De overgang van het platteland naar Hilversum was voor mij als 16- jarige een grote overgang. Thuis hadden we het niet breed. We hadden toen nog geen waterleiding, geen televisie, geen doortrek WC, geen stofzuiger, geen koelkast, geen auto, wel telefoon. Dat was handig als er ziekte bij het vee was. Televisie (zwart wit) keken we bij de burens en de burens kwamen bij ons om te telefoneren met de zwarte, bakelieten draaitelefoon.

Ik begon mijn jaren in Hilversum als naïeve plattelander en eindigde in 1971 als een (onder)wijzer geworden jongeman met vrijheidsgedachten en idealen zo kenmerkend voor de eindjaren '60. Ik moest nog in dienst, maar heb me daaruit weten te redden door een herkeuring aan te vragen en daarna was er begin jaren 70 een tekort aan onderwijzers. Ik was daardoor verlost van de dienstplicht. In de latere jaren op mijn school in Heino hadden mijn zeer gewaardeerde collega's Ton Jansen en Toon Hoefsloot mooie verhalen uit hun diensttijd, die bij het verstrijken der jaren steeds mooier werden.

We sliepen 't eerste jaar in een slaapzaal met 40 bedden in vier rijen met een surveillanceskamer van frater Polycarpus bij de entree.

Ik heb wel eens een strafweekend van frater Polycarpus gekregen, omdat ik midden in de nacht op mijn gitaar zat te pingelen.

Mijn kamer

In het 2^e jaar mochten we naar de 2^e verdieping en kregen een kamertje van 2 bij 3 meter zonder verwarming met een opklapbed.

In het 3^e jaar kregen we een kamer met verwarming van dezelfde afmetingen.

Een aantal studiegenoten van mijn jaargroep hielden het in deze roerige jaren geen 5 jaar op het internaat vol. Zij gingen op kamers in Hilversum om de regels van het internaat te ontvluchten.

HIOS de sportvereniging van Ludgerus

Ludgerus was sportminnend in mijn herinnering. Ieder kreeg de kans om een sport te kiezen. Ik was en ben gek op sport, dus voor mij erg fijn. Er waren een aantal interne sporten: handbal, volleybal, atletiek, zwemmen, tennis bij de Omnivereniging HIOS. (Hoog Is Ons Streven). Voetbal was extern. Ik koos voor atletiek. We trainden op de atletiekbaan in het voetbalstadion van toenmalige betaalde voetbalclub FC. Gooiland. Mijn jaargenoot en nog steeds een dierbare vriend Gerard Scholtalbers heeft nog deel uit mogen maken van de selectie van deze club. Hier was ook GAC, de Gooise Atletiek Vereniging, actief. Ik heb daar veel getraind en

wedstrijden gespeeld. Toen Bertus Helmich, een ouderejaars, afgestudeerd was, werd ik wedstrijdsecretaris. Het laatste jaar was ik lid van GAC.

Naast het stadion met atletiekbaan lag de vermaarde drafbaan die in 1989 gesloten is. De Radetzky mars bij het paardenrennen op de drafbaan was aan de Oude Amersfoortseweg 79 duidelijk te horen.

Ik heb wat betreft atletiek veel geleerd van oudere jaargenoten zoals Marinus van den Berg, Bertus Helmich en Willem van de Linde. Aan Willem kon niemand tippen. Ben be-

nieuwd of Willem nog hardloopt. Naast voetbal, tennis, wielrennen, 4-daagse Nijmegen, lange afstand wandelen ben ik altijd blijven hardlopen.

Veel Ludgerianen hebben briden geleerd bij frater Polycarpus. Kaarten was erg populair. Ik deed daar niet aan mee, was liever actief in beweging. In de recreatiezaal kon je biljarten wat ik nooit onder de knie heb gekregen. Ook tafeltennis was een geliefd spel, waar ik graag aan mee deed. Op de binnenkoer was een tennisveld, waar menigeen een balletje sloeg.

Een paar herinneringen

Op zondag werd de zondagviering in de kapel gehouden. Die kapel doet tegenwoordig dienst als opnamestudio van de EO. Er werd gevraagd om mee te zingen in het koor. Doordat er ook meisjes van buiten meezongen, kan dat een reden zijn geweest om mee te doen. Ik ben ook eens gevraagd om te dienen als misdienaar. Ik was zo stuntelig in deze taak dat ik op bepaalde momenten de verkeerde dingen deed.

Het opstaan had ook zo zijn afspraken. In mijn herinnering kon je door 1 of 2 schoenen bij je bed te zetten vroeger of later gewekt worden. In het eerste jaar moest je in de tijd van de zwemlessen vroeg opstaan. Je lag al voor achten in het sportfondsenbad waar de strenge, doch kundige badmeester Stender de scepter zwaaide. In het eerste jaar mocht ik als enige van mijn jaargroep niet afzwemmen. In het tweede leerjaar moest ik op herhaling. Tot mijn grote teleurstelling werd ik na de rugslag uit het water gehaald en mocht niet afzwemmen. Dus geen zwemdiploma. Ik had namelijk een asymmetrische slag, een zogenaamd draaipootje. Gelukkig heb ik in mijn latere loopbaan alsnog mijn A-diploma mogen halen in Raalte, waar men minder streng was op een correcte slag.

Het eten in de eetzaal had zo zijn eigen regels. In het begin had je vaste tafelplaatsen bij de oudere jaargenoten. Als je iets pakte wat bijna op was, was het je de taak om naar de keuken te gaan en het aan te vullen. Om te zien of iets over datum was, werd door ons de datum getoet. Er werd soms geklaagd over het eten. Daarom werd door Ludgerianen wel eens in Hilversum een snack uit de muur getrokken. Ik paste me aan, want ik was thuis gewend te eten, wat de pot schaft.

Meisjes op de Ludgerus

In ons derde jaar voltrok zich in 1968 een historische ommekeer. De opleiding werd opengesteld voor meisjes. Ik was daar blij mee en was de eerste die verkering kreeg met een meisje dat in dat jaar op Ludgerus kwam.

In de eerste leerjaren werd voor ons soms een uitwisseling georganiseerd met bijvoorbeeld meisjes van de kweekschool van de zusters uit Amersfoort.

In Hilversum heeft menigeen dansles gehad, maar ik heb daar geen dansen geleerd, want schuifelen was erg populair. In het weekend gingen we dansen op Monnikenberg. Daar in de zaal van het klooster van de zusters van Sint Monica in de bossen nabij Hilversum werd vooral geschuifeld, waarbij een zuster toekeek of we niet te veel plakten!!

Nog steeds elk jaar doe ik een donatie aan deze congregatie. In vroegere jaren kwam zelfs een zuster in mijn woonplaats Heino om de donatie op te halen.

Zusters Augustinessen van Sint-Monica

De opleiding tot onderwijzer

We hadden een 5-jarige kweekschoolopleiding. Doordat de opleiding uit drie leerkringen bestond, deden we drie keer examen. De eerste leerkring bestond uit 2 jaren vervolgonderwijs om op HBS-niveau te komen, want dat was de voorwaarde om toegelaten te worden tot de opleiding voor onderwijzer(es). Hier kregen we naast Nederlands (Roelofs en Bijvoet) en rekenen (frater Nieland) ook Frans (Spaaij), Duits (frater Crispinus), Engels, geschiedenis (frater Winfridus, alias Wiebe) aardrijkskunde (frater Celestinus) biologie, godsdienst (rector Dikhoff) De creatieve en expressieve vakken stonden hoog aangeschreven. We hadden Mulo gehad en moesten dus op HBS-niveau komen.

De kweekschool anticepeerde met de gymlessen (Burie), tekenen (frater Olaf), handvaardigheid (frater Hilarius) muziek (Carel Suasso de Lima de Prado en Wierink), drama (Anton Sweers) al op datgene wat we later als onderwijzer nodig zouden kunnen hebben. Steggink werd later onze rector.

In de tweede leerkring, het derde jaar werd het spannend. We gingen lesgeven op lagere scholen. Ik heb gehospiteerd, zoals dat toen heette, in Hilversum op de Annaschool achter de Vituskerk, Bussum op de paus Johanneschool, Baarn, Soest, Laren, Naarden en zelfs nog in Raalte op de mlk-school.

In Baarn gaf ik praktijkles op een school bij een leerkracht met heel veel planten en dieren in de klas. Zelfs een schildpad liep er rond. In mijn onderwijsloopbaan heb ik dat overgenomen. Vogels (zebravinken en parkieten), vissen en veel planten in de klas. In mijn klas mocht de parkiet losvliegen tot groot vermaak van mijn leerlingen. Ook nam ik mijn hond soms mee, hetgeen goed werkt als er spanning was bij leerlingen. Later mocht dat niet meer vanwege hygiëne. Ook zag ik bij de leerkracht in Baarn veel tekeningen en werkstukken in de klas. Iets wat in die tijd op veel scholen nog niet gebruikelijk was.

In de derde leerkring, het 5e jaar, haalden we onze hoofdakke.

In de laatste weken in 1971 ging ik samen met Gerard Scholtalbers, mijn jaargenoot, naar het Baarns bosbad. Hier ontmoette Gerard zijn toen toekomstige vrouw Els. Ook Els is een Ludgeriaan uit een van de eerste lichtingen dat er meisjes op Ludgerus werden toegelaten.

Afscheid van Ludgerus

In 1984 werd een reünie georganiseerd in het kader van het 75-jarig bestaan van onze kweek-school. Een aantal jaargenoten van mijn jaargroep waren daarbij aanwezig. Betty Rijper, in 1969 mijn vriendin, uit de eerste gemengde lichting 1968 – 1973 op Ludgerus zit naast mij. In 1985 werd het gebouw ontruimd en werd de opleiding, zoals Toon Hoefsloot zich herinnert, verplaatst naar Utrecht en heette vanaf toen de Domstad Academie.

Dit voorjaar heb ik in voorbereiding op mijn Camino in april/mei een gedeelte van het Marskramerpad gelopen vanaf Amersfoort. Ik heb toen een omweg genomen en ben ook door Hilversum gelopen en kon het niet laten om de Oude Amersfoortseweg 79 aan te doen. Heb toen een aantal foto's gemaakt. Een 2-tal daarvan heb ik hieronder geplaatst.

Ludgerusgebouw in 2022

Ik ben ook even binnen geweest bij de receptie van de EO, de huidige gebruiker van dit monumentale gebouw. Als men een rondleiding zou willen, dan kan men contact opnemen met de EO, werd mij verteld.

Buitenkoer met de toren van de Vituskerk op de achtergrond

Tot Slot.

Ik ben van 1971 tot 2011 onderwijzer geweest op de Mariaschool, later fusieschool de Dolfijn in Heino. Naast Ton Jansen, Toon Hoefsloot en ondergetekende was ook Frans Bergman uit de jaargroep 1967 – 1972 tot 1995 mijn collega. Ons team had daardoor een hoog Ludgerusgehalte. Ik heb MO-A en B pedagogiek gehaald, maar door omstandigheden (gehandicapte dochter en ziekte van mijn vrouw) heb ik daar geen vervolg aan gegeven.

Mijn vrouw Dinie heeft op de kweekschool in Steenwijkerwold haar opleiding genoten. Zij heeft mij leren kennen, doordat haar broer in 1972 mijn leerling was. Na de geboorte van onze zoon Michiel, is zij gestopt in het onderwijs. Parttime werken was in de beginjaren '80 nog geen verworvenheid. Niet lang daarna, eind jaren 80, is zij mijn collega geworden op onze school in Heino. In 2011 heeft zij samen met mij afscheid genomen van het onderwijs. Helaas is zij in 2014 overleden na 10 jaar te hebben geprobeerd om borstkanker te overwinnen. De eerste 4 jaar leek dat te lukken, maar daarna bleek het uitgezaaid te zijn. Zij is altijd positief gebleven en dat is ook wat ik van haar heb overgenomen.

We hebben drie kinderen. De jongste is verstandelijk gehandicapt en is in het weekend altijd bij mij. Na mijn vervroegde pensionering ben ik vrijwilligers werk gaan doen o.a. in de gehandicapte zorg en tot de corona ook nog op mijn school.

Terugdenkend aan de tijd in Hilversum kan ik zeggen, dat ik daar een mooie tijd heb gehad. Voor mij als plattelandsjongen lonkte het buitenleven altijd en was daardoor veel buiten. Het contrast met het leven op de boerderij en het leven op het internaat in Hilversum was groot. Het heeft mij snel zelfstandig gemaakt en ik kan met plezier terugkijken op de opleiding die ik heb gehad in Hilversum.

Collegiale groet, Wim Overkamp

Wat voorafging:

Gerald B. Janszoon had als chef van een warenhuis zijn ontslag genomen. Dat hij daar indirect toe gedwongen was, werd hem achteraf pas duidelijk. Zijn vrouw Ingrid wilde dat hij meer tijd voor haar ging nemen. Door toedoen van zijn vroegere vriend Markus, van wie hij Ingrid ooit had ingepikt, kwam hij in een bezinningscentrum terecht. Verward door het besef dat zijn vrouw in nauw contact stond met haar vroegere geliefde, dronk Gerald die avond te veel. Stomdronken had hij de vriend, die bij hem aanklopte, van het stenen trapje afgeduwd. De ochtend daarna begreep hij dat zijn wereld op zijn kop stond. Markus was in coma naar het ziekenhuis gebracht en Gerald werd wegens poging tot doodslag in hechtenis genomen. De aanklacht was gebaseerd op vingerafdrukken die voorkwamen op het slagwapen. Door het O.M. werd Gerald ook nog eens verdacht van drugshandel. Hij zou vanuit Thailand vracht verstuurd hebben waarin een partij marihuana was aangetroffen. Zijn advocaat regelde dat hij op borgtocht vrijkwam en schakelde een privédetective in om de onschuld van zijn cliënt te bewijzen. Dat zijn cliënt linkshandig was, had het O.M. over het hoofd gezien. Ook het gegeven dat de dochter van Markus, directielid bij het warenhuis en bestuurslid bij het spiritueel centrum, bij het incident betrokken kon zijn had het O.M. niet onderzocht. Vreemd was dat het O.M. de pers had meegedeeld dat het delict in relatie stond tot de nooit opgehelderde 'Kill de kerstman' actie. Gerald's advocaat was ervan overtuigd een winnende zaak in handen te hebben. Een zaak die hem bekendheid zou verschaffen en hem als amateurschrijver een goed verhaal kon opleveren.

Aflevering 8.

Als advocaat van Gerald zat ik ermee dat Ingrid niet naar Amsterdam kwam om mij haar verhaal te doen. Niet alleen zou ze mij inzicht kunnen verschaffen in de plannen die ze met Markus had gesmeed, maar misschien kon ze me ook iets zeggen over de marihuana die bij het magazijn van Gerald's warenhuis in beslag was genomen. Douglas, onze detective, was erachter gekomen dat er bij het warenhuis met de marihuana tegelijk ook een partij thee was afgeleverd. Dat kon geen toeval zijn. Die hele vracht was kennelijk bedoeld voor Ingrid's salon. Bij zijn verdere navorsingen ontdekte Douglas dat Ingrid's vroegere geliefde Markus eigenaar was van het pand waarin de theesalon 'Het Verre Oosten' was gevestigd. Bij zijn wekelijkse bezoek vroeg ik Gerald of hij daarvan op de hoogte was. Hij zei van niet, en hij was daarover ook uiterst verbaasd. Ik had Ingrid dus veel te vragen. Dat ze niet naar Amsterdam kwam, hield volgens Gerald verband met hun kleinzoon die een operatie moest ondergaan. Ik geloofde nog steeds alles wat Gerald me vertelde en was overtuigd van zijn onschuld. Maar dat veranderde na mijn bezoek aan de officier van justitie.

Ik kende de gerechtsdienaar, ik had eerder met hem te maken gehad. Nog niet zo lang geleden troffen we een schikking bij een tamelijk onbelangrijke zaak. Ik ervoer hem toen als een tolerante en loyale jurist. Ook nu weer gaf hij de indruk open te staan voor wat ik inbracht. Sterker nog, hij leek het op prijs te stellen dat ik hem informeerde over de linkshandigheid van mijn

cliënt. Om zijn vertrouwen in mij verder te sterken, vertelde ik hem dat ik intussen wist dat Markus de Wit eigenaar van het pand was waarin de theesalon was gevestigd. Hij zei dat hij dat al wist. Daarop vroeg ik door en wilde weten of hij op het spoor van de salon was gekomen door de thee die bij het magazijn tegelijk met de marihuana was afgeleverd. Thee die in Thailand door Ingrid was ingekocht en samen met de partij goederen voor het warehouse was vervoerd. Hardop denkend zei ik dat er een ander motief dan wraak de aanleiding tot het delict moest zijn geweest. Wraak op de 'Kill de kerstmanactie' zou ik als motief onderuithalen, bekeerde ik.

"Dat denk ik ook," zei de opsporingsambtenaar. "Daarom is die kerstmanactie niet meer van belang bij deze zaak!" Daar geloofde ik niets van!

"Waarom hebben jullie dan de pers meegedeeld dat onze zaak in verband staat met die onopgeloste actie?"

"Kan ik op je geheimhouding rekenen?"

Daar had ik geen moeite mee; ik was te nieuwsgierig naar wat hij zou gaan zeggen.

"De AIVD heeft duidelijke bewijzen dat de Kill de kerstmanactie door een terroristische cel van een agressieve milieuclub is uitgevoerd. Ze zitten er bovenop en zijn bezig hun netwerk te ontrafelen. Omdat ze de actievoerders in de waan willen laten dat ze niet in de picture zijn, heeft de AIVD ons gevraagd de relatie tussen die actie en deze zaak in de publiciteit te brengen."

Tjonge, dacht ik, en dat vertelt hij me zomaar. Maar ik kon het gebruiken!

"Als waar is wat je zegt, blijft er niet veel over van het bewijs dat jullie tegen mijn cliënt hebben. En zeker niet als de vingerafdrukken op het slagwapen van een rechtshandige dader afkomstig zijn!"

Spontaan tutoyeerde ik hem. Ik kreeg het gevoel dat ik deze zaak ging winnen. Voorzichtig koerste ik af op intrekking van de tenlastelegging. Maar de officier remde mijn poging daartoe af met de opmerking dat Gerald B. Janszoon contacten onderhield in het criminele milieu. Zijn onderzoekers konden bewijzen dat Janszoon bij drugshandel betrokken was. De theesalon, die ze al een tijdlang in het vizier hadden, zou bij die handel een centrale rol spelen. Ze vermoedden dat Markus de Wit, als eigenaar van het pand, ook bij die handel betrokken was.

"Onze rechercheurs denken dat de salon gebruikt wordt voor de bevoorrading van een groot aantal Amsterdamse coffeeshops. Het kan goed zijn dat bij een conflict daarover De Wit het slachtoffer is geworden."

Het verbaasde me opnieuw dat de officier van justitie in dit stadium van onderzoek, me over dergelijke details informeerde. Zijn verhaal week daarbij sterk af van wat Gerald me had verteld.

"Wanneer is het strafdossier compleet en krijg ik het ter inzage? En wie zijn overigens die criminelen met wie mijn cliënt contacten zou onderhouden?"

Nu de officier mij in vertrouwen had genomen, wilde ik wel meer weten. Hij ging niet in op mijn vraag en stelde vast dat hij eigenlijk al te ver was gegaan. Maar hij zegde wel toe me snel uitsluitel te geven over het vernieuwde vingerafdrukkenonderzoek. Daarna zou hij me het dossier doen toekomen en was hij opnieuw bereid tot overleg.

Onder de indruk van wat ik had vernomen, verliet ik het gerechtsgebouw. Buiten appte ik Gerald dat ik hem zo spoedig mogelijk wenste te spreken. Ik wilde weten hoe hij zou reageren op het feit dat Markus niets met de Kill de kerstmanactie te maken had. Markus had die actie kennelijk gebruikt om Gerald's relatie met Ingrid onder druk te zetten en hem naar het bezin-

ningscentrum te lokken. Ik wilde het gezicht van Gerald weleens zien als ik hem vertelde dat Markus de eigenaar van de salon was. Dat gegeven zou ik, net als andere door de officier aangereikte feiten, door Douglas laten verifiëren. Ik aptte de detective dat hij die dag langs moest komen, tenminste als hij kon.

Onderweg naar kantoor realiseerde ik me dat ik genoeg reden had om Ingrid stevig aan de tand te voelen. Maar daarvoor zou ik naar Duitsland moeten. In dat geval zou het goed zijn als Gerald met me meeging. In zijn bijzijn zou het voor Ingrid moeilijk zijn om zaken te ontkennen. Op ontheffing van Gerald's verbod om de stad te verlaten, kon ik rekenen. Een bezoek aan zijn pasgeboren kleinzoon kon door het O.M. niet worden geweigerd, en vluchtgevoelig was hij niet. Ik besloot me op de ondervraging van Ingrid goed voor te bereiden.

Met het vele onderzoek, dat in deze zaak op me wachtte, begaf ik me op onbekend terrein. Maar dat hield me er niet van af. Integendeel, de veronderstellingen die door mijn hoofd speelden, maakten me nieuwgierig en gaven me extra energie. Afgaand op mijn intuïtie nam ik aan dat er ook andere motieven dan een conflict over drugshandel bij het delict een rol speelden. Daar had ik weliswaar geen bewijzen voor, maar ik vermoedde dat echtelijke ontrouw, wraak en financieel wanbeleid ook tot de strafdaad hadden kunnen leiden. Tevens sloot ik geenszins uit dat de dochter van Markus bij het delict betrokken was; zij was op die bewuste avond voor een vergadering op het centrum aanwezig geweest. Dat deze zaak veel ingewikkelder was, dan door het OM werd aangenomen, was voor mij buiten kijf.

Douglas kwam na mijn appbericht meteen naar kantoor. Hij meldde dat het slachtoffer nog steeds in coma lag en had opnieuw met medewerkers van het warenhuis gesproken. Daar had hij vernomen dat de directie op de hoogte moest zijn geweest van de inbeslagname van de marihuana. 'Zoiets gaat rond', werd er gezegd. Ook Gerald moest daarvan hebben geweten, volgens hen. Vervolgens informeerde Douglas me over de uitkomsten van zijn onderzoek naar de antecedenten van bij de zaak betrokken personen. Bij Gerald was de detective niets tegengekomen dat in verband kon worden gebracht met de aanklacht tegen hem. Hij karakteriseerde mijn cliënt als erg voorspelbaar en als behoorlijk saai. Gerald deed fanatiek aan kleiduivenschietsen waarbij hij vaak deelnam aan wedstrijden. Verder bracht hij ieder weekend met zijn vaste golfmaten een paar uur op de golfbaan door en ging daarna nooit met hen mee naar een kroeg. Af en toe bezocht hij een film of een culturele activiteit en hij deed dat meestal alleen. Bij Douglas onderzoek naar het verleden van Markus kwamen interessantere feiten aan het licht. De psycholoog bleek een fervent voorstander van het gebruik van marihuana voor medische doeleinden. In zijn publicaties over dat onderwerp schreef hij over de positieve effecten die de werkzame stof THC had op het herbeleven van gebeurtenissen. Na het gebruik van marihuana kwamen de gevoelens van vroegere belevenissen veel beter tot uiting. In zijn publicaties beweerde hij dat in onze cultuur het menselijk gevoel te weinig wordt gewaardeerd. Hij schreef dat daardoor deze eigenschap flink wordt verwaarloosd. Marihuana-gebruik zou mensen helpen hun gevoel opnieuw tot ontwikkeling te brengen. Hij ging daarbij zo ver dat hij de waarde van een koffieshop vergeleek met die van een prostituee: beide fenomenen kwamen tegemoet aan een noodzakelijke menselijke behoefte. Nadat Douglas me enkele teksten van de verlichte bewustzijnspsycholoog had voorgelezen, keek hij me veelbetekenend aan.

"Ik zou er niet raar van opkijken als deze man goeie vriendjes had in hasjiesjland," zei hij. Ik vertelde Douglas wat de officier van justitie me had toevertrouwd. Hij knikte een paar keer instemmend: wat het OM beweerde sloot aan bij zijn gedachten.

Alleen kon hij Gerald niet plaatsen in dat geheel, zei hij.

“Heeft het politieonderzoek over jouw cliënt, behalve dat de theesalon als draaischijf voor drugshandel wordt gebruikt, nog meer opgeleverd?”

Ik vertelde hem dat het verband met de Kill de kersmanactie op verzoek van de AIVD in de pers was gebracht en ik verbrak daarmee mijn belofte daarover te zwijgen. Dat deed ik bewust; van mij mocht Douglas dat feit laten lekken. Maar dat zei ik hem niet. Ik stapte snel van dat onderwerp af en vroeg hem meer te weten te komen over die golf- en kleiduifvriendjes van Gerald.

“Kun je daar tijd voor maken? Er schijnen criminelen tussen te zitten!”

Hij knikte bevestigend. Op dat moment trilde mijn mobiel. Op het scherm las ik dat Gerald aan het eind van de middag aanwezig kon zijn. Dat kwam goed uit.

Vervolgens nam ik met Douglas alle feiten en gegevens nog eens rustig door. Wat hadden we en waar moesten we nog achter zien te komen? We stelden vast dat we over de avond op de Reijgershof maar weinig wisten. Wie waren er toen in het centrum aanwezig? Was Markus die avond, net als zijn dochter, ook bij die vergadering? Douglas ging het allemaal voor me uitzoeken. Maar hij zou zich vooral concentreren op de salon. Volgens hem lag daar de sleutel tot de oplossing.

“Leuke zaak,” zei hij en met een grijns op zijn gezicht verliet hij daarna mijn kantoor.

Toen Gerald een paar uur later bij me binnenstapte, was hij opgewonden. Hij had op internet gelezen dat de Kill de kerstman actie helemaal niets met zijn zaak te maken had.

“De AIVD volgt een totaal ander spoor”, deelde hij me verbijsterend mee.

Inwendig grinnikte ik, Douglas wist hoe hij moest lekken, maar ik liet Gerald in de waan dat ik van niets wist. Ik stelde hem gerust en hield de pittige vragen die ik hem wilde stellen nog even voor me.

“Wees daar blij mee, het betekent dat wraak als motief komt te vervallen. Nog even en je bent een vrij man; zeker als de vingerafdrukken op het slagwapen van een rechtshandige blijken te zijn. Dan blijft er van bewijs tegen jou niet veel over!”

Ik zei hem dat ik het O.M. ertoe had gebracht het onderzoek over de vingerafdrukken, vanwege zijn linkshandigheid, over te doen. Als de stalen buis tijdens zijn dronken toestand ongemerkt in zijn handen was geduwd, moest dat aangetoond kunnen worden.

Hij ontspande zich een beetje en leunde in zijn stoel naar achteren. Er kwam zelfs iets van een glimlach op zijn gezicht. Ik nam de tijd en vroeg naar zijn kleinzoon, naar de operatie die de baby moest ondergaan en naar zijn vrouw. Hij vertelde me dat hij elke dag met zijn Ingrid belde, maar ook dat hij zich zorgen over haar maakte.

“Er is daar iets aan de gang”, mompelde hij. “Die schattige schoonvader van mijn dochter lijkt haar in te palmen.”

Meteen daarop verwierp hij die gedachte en richtte zich weer op de zaak.

“Hoe zit het met die marihuana die ik zou hebben verstuurd? Laten ze die onzinnige beschuldiging nu eindelijk ook vallen?”

Dat was het moment om hem met mijn vragen voor het blok te zetten.

“Wist jij dat Ingrid in Thailand marihuana heeft ingekocht en die samen met haar thee in jouw vracht naar Nederland heeft verstuurd?”

Hij stakte bij het geven van een antwoord.

“Je, je, denkt toch zeker niet .... Nee natuurlijk niet, daarbij ik controleer mijn vrouw niet! Ze

gaat al jaren haar eigen gang. Veel van wat ze doet laat ik ook langs me heen glijden.”

“Bijvoorbeeld dat ze de theesalon gebruikt als distributiecentrum voor softdrugs?”

“Hè! Wat zeg je! Dat geloof ik niet! Daar geloof ik helemaal niks van!”

Hij keek me met open mond aan en ook nadat ik de vraag in andere woorden opnieuw stelde, bleef hij volhouden daar absoluut niets van af te weten. Het gesprek haperde, hij leek niets meer te willen zeggen. Maar opeens vertelde hij me dat Ingrid ooit van plan was marihuana-thee aan haar klanten aan te bieden.

“Maar volgens mij is daar niets van gekomen.”

“Dat wil ik haar in Dortmund zelf gaan vragen. Ik heb haar nog veel meer te vragen en ik wil dat jij meegaat om haar te overtuigen mij alles te vertellen. Dat is in het belang van jouw zaak!”

Geralsd verbazing over wat ik hem voorstelde was duidelijk zichtbaar. Hij keek me enkele seconden vragend aan. Toen verraste hij me met een antwoord waar ik niet op had gerekend.

“Ik ga niet met je mee naar Duitsland! Vergeet dat maar! Je denkt toch zeker niet dat ik eraan ga meewerken mijn vrouw in de problemen te brengen?”

Wordt vervolgd

KORTE BERICHTEN

LUDGERPAD

In het informatieblad van de Ludgerkring lezen we dat er al sinds oktober 2008 een Ludgerpad bestaat, mogelijk interessant voor de fervente wandelaars onder ons. Het loopt van Zutphen naar Aalten en is later verlengd tot Winterswijk en Burlo, net over de Duitse grens. De bedoeling dat het later zal worden aangesloten op de Baumberger Ludgerusweg, op weg naar Münster. Het Ludgerpad is beschreven in een wandelboekje dat door de kring zelf is uitgegeven. Voor belangstellenden is nadere informatie te verkrijgen via Stichting LudgerKring, Eckhorstersaat 8, 7021 KV, Zelhem.

VERHUISBERICHT van Jan Mulder (62-67)

Vanaf 1 juli 2022

wonen wij samen in ons

"Huis van Verhalen"

*Julius zijn van harte welkom bij ons op de
Grienswaartlaan 29
3867 van Noord*

*Grijp tel.: 0622721016
mail: grijp@home.nl
Jan tel.: 0643151919
mail: jan@mulder.net@home.nl*

*van Egon
Grijp en Jan*

COMPLIMENT

Jan Verheijen kon het niet nalaten n.a.v. de vorige editie de redactie “een dikke veer in de kont” te steken. Daar zijn wij enerzijds natuurlijk heel blij mee, maar anderzijds ook weer niet want dat loopt zo moeilijk! Jan repte zelfs al van een topnummer, terwijl hij nog niet eens alles gelezen had. En dat wordt je dan gezegd door iemand die zelf jarenlang een vergelijkbaar blad in elkaar heeft gezet. (Voor Achterhoekers: **deigenspraak.nl**) U begrijpt dat onze neuzen gingen krullen, maar gelukkig zijn we zo realistisch dat we niet naast onze schoenen gaan lopen, maar gewoon doorgaan met topnummers produceren. Natuurlijk met jullie onmisbare hulp!

Bovendien stuurde hij bijgaande foto's mee van de (onlangs overleden) **Marcel Schrage**, door hem op de buitencour genomen tijdens een van de ludieke ontgroeningsactiviteiten van de lichterij 62-67.

Die plaatsen we natuurlijk graag, als eerbetoon aan Marcel die niet alleen een geweldig tekenaar was, maar ook destijds in diverse toneelstukken heeft laten zien over veel toneeltalent te beschikken.

OPLOSSING PUZZEL

Door **Matthieu Robeerst** werd in de vorige editie een namensudoku geplaatst. Wie wil weten of hij de puzzel goed heeft opgelost, vindt hieronder de juiste antwoorden (in rood).

HARRIE	JOS	HANS	HERMAN	GIJS	GERARD	RIEN	JAN	WIM
WIM	HERMAN	JAN	JOS	RIEN	HARRIE	GIJS	GERARD	HANS
RIEN	GIJS	GERARD	WIM	JAN	HANS	HARRIE	JOS	HERMAN
HANS	HARRIE	JOS	GIJS	GERARD	JAN	WIM	HERMAN	RIEN
GERARD	RIEN	HERMAN	HARRIE	HANS	WIM	JAN	GIJS	JOS
JAN	WIM	GIJS	RIEN	HERMAN	JOS	GERARD	HANS	HARRIE
HERMAN	GERARD	HARRIE	HANS	WIM	GIJS	JOS	RIEN	JAN
GIJS	HANS	WIM	JAN	JOS	RIEN	HERMAN	HARRIE	GERARD
JOS	JAN	RIEN	GERARD	HARRIE	HERMAN	HANS	WIM	GIJS

DE VOLGENDE HILVERSUM 3 MAG IN DECEMBER 2022 WORDEN VERWACHT

NOU,
TOT
ZIENS
DAN
MAAR

